

**CSÉVHARASZTI CSICSERGŐ NAPKÖZIOTTHONOS
ÓVODA
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA**

OM azonosító:033012

2016.

Tartalomjegyzék

1. AZ ÓVODA JELLEMZŐ ADATAI.....	4
1.1 Az óvoda hivatalos neve címe:.....	4
1.2 Az óvoda fenntartójának neve, címe:	4
1.3 Az óvoda földrajzi működési területe:	4
1.4 Az óvoda körzete:	4
1.5 Az óvoda vezetője, a program benyújtója:	4
1.6 A pedagógiai program előzményei.....	4
1.7 Jogszabályi háttér	5
2. AZ ÓVODA ÖNMEGHATÁROZÁSA	5
2.1 Óvodánk jellemzői	5
2.2 Tárgyi feltételeink	6
2.3 Személyi feltételek	7
2.4 Jövőképünk	9
2.5 Óvodaképünk:	9
2.6 Gyermekképünk:	9
2.7 Alapelveink:	10
2.8 Óvodánk nevelési céljai, hogy olyan óvoda legyünk, amely:	10
3. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI.....	11
3.1 Nevelési feladataink	11
3.2 Az egészséges életmód alakítása	11
<i>Gondozás</i>	12
Testi nevelés.....	12
Mozgás.....	12
Levegőzés.....	13
Környezetvédelmi tapasztalatok biztosítása	13
Pihenés	13
Egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakítása	13
Egészségvédelem, edzés	13
3.3 Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés.....	15
3.4 Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	18
4. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI.....	20
4.1 Játék	20
4.2 Munka jellegű tevékenység.....	22
4.3 Tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	23
5. NEVELÉSI PROGRAMUNK TARTALMA	25
5.1 Verselés, mesélés - dramatizálás, bábozás	25
5.2 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	26
5.3 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	28
5.4 Mozgás	30
5.5 Külső világ tevékeny megismerése	31

5.6 Az óvoda ünnepei.....	34
6. SZERVEZETI ÉS IDŐKERETEK.....	36
6.1 Csoportszervezés.....	36
6.2 Napirend és heti rend	36
7. DOKUMENTÁCIÓ	40
7.1 Óvodai csoportnapló	40
7.2 A gyermek fejlődésének nyomon követése, dokumentációja.....	41
7.3 Az óvodába és az iskolába lépés feltételei	42
8. KAPCSOLATTARTÁS.....	44
8.1 Nevelőtestületen belüli kapcsolattartás	44
8.2 Kapcsolattartás a családdal.....	44
8.3 Kapcsolattartás közoktatási intézményekkel és egyéb szervezetekkel.....	46
9. GYERMEKVÉDELMI FELADATOK AZ ÓVODÁBAN	47
10. INTEGRÁCIÓ, KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK AZ ÓVODÁBAN.....	49
10.1 A sajátos nevelési igényű gyerekek integrált nevelése az óvodában.....	50
10.2 Tehetség gondozás	52
11. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	54

1. AZ ÓVODA JELLEMZŐ ADATAI

1.1 Az óvoda hivatalos neve címe:

Csévharaszi Csicsergő Napközi Otthonos Óvoda
2212 Csévharaszt, Ady Endre út 52.
Tel: 06/29-493-013
e-mail: ovoda@csevharaszt.hu
web: csicsergo-ovoda.hu

1.2 Az óvoda fenntartójának neve, címe:

Csévharaszt Község Önkormányzata
2212 Csévharaszt Kossuth Lajos út 43/b
Tel: 06/29-493-001

1.3 Az óvoda földrajzi működési területe:

Csévharaszt község

1.4 Az óvoda körzete:

Csévharaszt község területe, de szülői kérésre egyéni mérlegelés alapján más területről is fogadunk gyermekeket.(szabad férőhely esetén)

1.5 Az óvoda vezetője, a program benyújtója:

Váraljai Lászlóné

1.6 A pedagógiai program előzményei

1998-ban nevelőtestületünk elkészítette helyi pedagógiai programját, amely a Csempeszkopács Óvoda helyi programjának adaptálásával készült.

A pedagógiai programból azt vettük át, amivel teljes mértékben azonosulni tudtunk, és azt, amit a mi óvodánkban meglévő feltételek mellett meg tudunk valósítani.

A program kiválasztásánál figyelembe vettük az önkormányzat és a szülők elvárásait, kéréseit.

Az időközben módosított közoktatási törvény, a változó rendelkezések, törvényi megfeleltetés, valamint a pedagógiai programunk felülvizsgálata és értékelése után úgy döntöttünk, hogy a pedagógiai programot átláthatóbbá tesszük, szerkezetét kissé megváltoztatjuk. Ez 2004-ben meg is történt.

Leginkább az a cél vezérelt bennünket, hogy gyermekeink számára minél tartalmasabb, örömtelibb, vidámabb és boldogabb óvodás éveket biztosítsunk.

Úgy készítjük fel őket az iskolás évek kihívásaira, hogy közben meghagyjuk számukra a felhőtlen gyermekkor lehetőségét.

A 2010-es módosításra, az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának változásai miatt volt szükség.

A 2013-ban az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának változásai és a Köznevelési Törvény hatályba lépése miatt újra módosítottuk, csiszoltuk.

Jelen módosítást a belső önértékelés, tanfelügyelet, minősítés elvárásainak való megfelelés indokolta.

A módosítás után a program még inkább **gyermekközpontú, személyközpontú és játékközpontú** lett.

Gyermekközpontú, mert biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének **optimális** feltételeit.

Személyközpontú, mert a gyermeki személyiség **teljes** kibontakoztatására törekszik.

Játékközpontú, mert - a mással nem helyettesíthető – **szabad** játékot helyez mindenek fölé.

1.7 Jogszabályi háttér

Programunk az alábbi jogszabályi előírások és szabályozó dokumentumok figyelembevételével készült:

- Óvodánk Alapító Okirata
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról (ONAP)
- 20/2012 EMMI rendelet a nevelési oktatási intézmények működéséről és névhasználatáról
- 22/2013. (III. 22.) EMMI rendelet egyes köznevelési tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 1997. tv. XXXI. törvény a gyermekek védelméről és jogairól
- 20/2012 EMMI rendelet 2. melléklete (*JEGYZÉK a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről*)
- Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez – Kiegészítő útmutató – Óvodai nevelés (Oktatási Hivatal)
- Országos tanfelügyelet – kézikönyv az óvodák számára (Oktatási Hivatal)
- Önértékelési kézikönyv óvodák számára (Oktatási Hivatal)

2. AZ ÓVODA ÖNMEGHATÁROZÁSA

2.1 Óvodánk jellemzői

„A jó óvoda az, ahol nyugalom van, de nem csend és fegyelem.

A jó óvoda az, ahol legfőbb érték minden gyerek kíváncsisága, kezdeményezése, de főleg játéka, mint a nem tudatos tanulás folyamata.

A jó óvoda az, ahol a ráfigyelés, az odafigyelés, a gyermekeknek lehetőség, a felnőtteknek kötelesség...”

/Hűvös Éva/

Óvodánk 44 éves múltra tekint vissza, 1972-ben nyitotta meg kapuját 1 csoportszobával. 1983-ban bővítették még egy foglalkoztatóval, majd a gyermeklétszám emelkedése szükségessé tette a harmadik csoportszoba és kiszolgáló helyiségek hozzáépítését is, amelyet 2001-ben vehettek birtokba a gyermekek. Az épület belső adottságai megfelelőek. Az óvoda épületének karbantartása és fejlesztése folyamatos, tisztántartására és rendezettségére nagy gondot fordítunk.

A község egyetlen óvodája, amely a település központi helyén található. Jelen állapotában 3 csoportos intézmény, amely 75 gyermeknek biztosít férőhelyet.

Csévharasztton a családok összetétele, óvodásaink szociális helyzete igen változatos képet mutat, főként a családok anyagi helyzetében, szociokulturális körülményeiben van eltérés, de összességében a többség rendezett körülmények között él.

A családok megváltozott életkörülményei, a technika fejlődése, az élményforrások csökkenése, a család szerkezetének változásai nagymértékben hatnak a gyermekek fejlődésére, az óvodáskorú gyermek életében az őket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van ebben az életkorban. Ezért fontos, hogy óvodánk egy biztonságot nyújtó, szeretetteljes közeg legyen. Tudatosan, tervszerűen végzett pedagógiai munkánkkal segítjük, hogy óvodásaink jól érezzék magukat intézményünkben, maradandó pozitív élményekkel, és sokszínű ismerettel gazdagodva hagyják el majd az óvodát.

2.2 Tárgyi feltételeink

Az épületben 3 csoportszoba, 1 folyosó, 3 WC, 3 mosdó, egy iroda és egy tálalókonyha található. Sajnos tornaszobánk nincs, aminek egyrészt helyhiány, másrészt az anyagi forrás hiánya az oka.

A csoportszobák padlózata: parketta, amely könnyen tisztán tartható, fertőtleníthető. Nagy ablakfelületeken lehetővé válik a napfény szabad beáramlása. A csoportok hagyományos bútorzatúak, csak a legszükségesebb berendezési tárgyak találhatók meg. A csoportszobákban a játékeszközök elhelyezésére szolgáló polcok mellett, jól tagolt sarkokat alakítottunk ki, ahol egy-egy tevékenységhez szükséges eszközöket helyeztünk el: babaszoba, fodrászat, orvosi rendelő, mesesarok.

Az eszközöket a gyermekek bármikor elvehetik, használhatják, ezen eszközök könnyen hozzáférhetőek számukra. Az élősarok növényeinek gondozásában, az akvárium halainak etetésében a gyermekek is részt vesznek. Az öltözőkben a gyermekek ruhái, váltócipői külön jellel ellátott helyen vannak. Az öltözőkben helyeztük el a „Hirdetőtáblákat”, amelyen a szülőknek szóló tájékoztatásokat közöljük.

A mosdóhelyiségekben jellel ellátott törölközőtartókat, valamint a fogmosás kellékeinek tárolására szolgáló polcokat helyeztünk el.

A berendezési tárgyak és játékeszközök egy része természetes anyagból van (fa, gyékény, vessző). Arra törekszünk, hogy új eszközök beszerzésével a természetes anyagokból készült, esztétikus, a gyermekek számára praktikus játékok legyenek a csoportokban.

Ki kell emelni azokat az óvónők által készített játékokat, eszközöket, amelyek az egyéni fejlesztés során fontos szerepet kapnak az óvodai tevékenységekben. Lényeges, hogy az óvónői ötleteken túl, az elkészítéshez szükséges anyagok mindig kellő választékban

rendelkezésre álljanak. Ezt a feltételt igyekszünk biztosítani és kiemelten szeretnénk kezelni a jövőben is.

Az óvoda épületét nagy alapterületű kert övezi, mely két részből áll. Az előkert füvesített, parkosított, virágágyásokkal gazdagított terület. A hátsókert a játszóudvar, amely sokféle, szabad levegőn eltöltendő tevékenység feltételét nyújtja, felszereltsége biztosítja gyermekeink számára a változatos mozgáslehetőségeket. Játékeszközeink bővítésével, karbantartásával, a talaj parkosításával biztosítunk egyre jobb feltételeket a szabad levegőn való tartózkodáshoz. A tágas, füves területek lehetővé teszik a játékos versengéseket (futóverseny, akadályverseny stb.).

A mozgásfejlesztő szereket (csúszdák, mászóakák, hinták, babaház, mókuserék, hintaállványok), biztonságosan, az előírásoknak megfelelően helyeztük el. Az udvar fontos helyszíne a környezeti és fenntarthatóságra nevelésnek

Óvodánk tárgyi feltételeinek alakításakor figyelembe vesszük a gyermekek életkori sajátosságait, ezzel biztosítjuk a megfelelő hatásokat teljes személyiségük sokoldalú fejlesztéséhez, szabad kibontakoztatásához. Emellett megfelelő munkakörülményeket teremtünk az óvodában dolgozók részére, valamint lehetőséget a szülők fogadására. Rendelkezünk az alapvető infokommunikációs eszközökkel: számítógép, cd lejátszó, fényképezőgép, nyomtató, szkennelő, fénymásoló, ezeket felhasználjuk a nevelés-oktató munkánkban, az együttműködésben.

A játék-, munka- és tanulási tevékenységekhez szükséges játékok, eszközök kiválasztása során figyelünk arra, hogy életkornak, egyéni képességfejlesztésnek megfelelő eszközeink legyenek, ezek segítsék az önálló tapasztalatszerzést. Az eszközök beszerzéséhez az anyagi fedezetet elsősorban az óvoda költségvetése, illetve szülői hozzájárulás nyújt. Kiválasztásuknál elsődleges szempont a fejlesztő hatás, valamint az esztétikum, a tartósság és a sokszínűség (többoldalú megközelítés), hogy minden játéktevékenységet (gyakorló-, építő-, szerep- és szabályjáték, báb- és drámajáték, népi játékok) kiszolgáljanak. A munkatevékenységek végzéséhez gyermekméretű eszközöket biztosítunk. A gyermekek által használt tárgyi eszközöket hozzáférhető módon, a biztonságra figyelve helyezzük el helyiségeinkben.

2.3 Személyi feltételek

A köznevelési törvényben meghatározott óvodapedagógus felsőfokú szakirányú végzettség mellett elengedhetetlen a pedagógus kreativitása, az ismeretanyag csoportra, gyermekre lebontott tudatos, tervszerű, alkotó alkalmazása.

Óvodapedagógusokkal szembeni elvárások:

- önállóság, elkötelezettség, pedagógiai optimizmus, hivatásszeretet, együttműködés, felelősségvállalás az óvoda pedagógiai céljai iránt
- az óvodai nevelés-fejlesztés tevékenységeihez kapcsolódó tudásterület, nézetek, közös értékrend melletti elkötelezettség
- a gyermekek személyiségének, emberi méltóságának mindenkorai tiszteletben tartása
- az egyéni különbségek elfogadása, a gyermekek erre való nevelése
- a gyermekek életkorának, fejlettségének és személyiségének megfelelő eljárások megválasztása, tevékenységek során alkalmazott egyéni differenciálás
- együtt érző, megértő, elfogadó, befogadó attitűd, mely nemcsak a gyermekekkel, hanem a szülőkkel való kapcsolattartást is jellemzi
- pozitív, modellértékű anyanyelvi- kommunikációs magatartás, szóbeli és írásbeli kommunikációjának folyamatos és kritikus értékelése, fejlesztése

- munkájának folyamatos elemezése, erősségei, gyengeségei ismeretében reális értékelése, tudatos fejlesztése (önképzés, továbbképzésen való részvétel, házi bemutatók, fórumok szervezése, azokon való részvétel, könyvtár, szakfolyóiratok állandó használata)
- új, korszerű nevelési-oktatási-, képességfejlesztési módszerek, eszközök, munkaformák, tapasztalatszerzési módok és visszajelzési formák alkalmazása, ez irányú tudás egymással történő megosztása
- digitális, IKT eszközök (számítógép, laptop, cd lejátszó, projektor, fényképezőgép, kamera, internet stb.) használata a nevelő-oktató munkában, a képességfejlesztésben
- alkalmazkodó, együttműködő, aktív tagja a nevelőtestületnek, a szakmai munkaközösségnek, részvétel az óvodát érintő programok, feladatok megvalósításában
- online kommunikáció használata az intézményen belüli és kívüli szakmai együttműködés során
- aktív részvétel az intézmény fejlődését szolgáló tevékenységekben, pályázatok figyelésében, írásában, megvalósításában
- a szülőkkel való kapcsolatára jellemző:
 - a kölcsönös tisztelet és megbecsülés
 - a gyermekekről nyújtott teljes körű és valós információ nyújtása,
 - a családi vonatkozású információk szigorú titokként való kezelése
- az intézménnyel való kapcsolatára jellemző:
 - kollegiális munkakapcsolat, mely őszinte és tiszteletteljes viszony,
 - a nevelőtársak szakmai észrevételeinek nyitottan való fogadása
 - az óvoda belső életével kapcsolatos információk titokként való kezelése.

A dajka, pedagógiai asszisztens szerepe és feladatai:

Az óvodapedagógus munkájának kiegészítésével a dajka, a pedagógiai asszisztens jelentős mértékben hozzájárul az óvodai nevelés eredményességéhez, kompetens szerepkört tölt be az óvoda óvo-védő funkciójának teljesítése során, saját élményű tapasztalatainak átadásában; saját elfogadó, befogadó attitűdjének kiépítésében, lelki egészségének védelmében, saját szak- és önképzésében, a megszerzett ismeret- és tudásanyagának a gyakorlati munkájába való beépítésében.

Elvárások a dajkával, pedagógiai asszisztenssel szemben:

- a **gyermek-felnőtt** kapcsolatot pozitív attitűd jellemezze.
- a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel való modell értékű, személyes kapcsolat kialakítása, fenntartása

Feladatunk:

- a dajka, pedagógiai asszisztens folyamatos tájékoztatása
- képzésük megszervezése
- az egyes tevékenységek szervezéséhez kapcsolódó elvek, célok és feladatok egyeztetése

Személyi ellátottság:

A fenntartótól elvárt takarékos létszámgazdálkodás érdekében, csak a törvény által meghatározott minimális létszámot foglalkoztatjuk, törekedve a minőségi színvonal megtartására, esetleges emelésére.

Személyi feltételek:

Óvodapedagógus	6 fő
Pedagógiai asszisztens	1 fő
Dajka	3 fő
Konyhai kisegítő	1 fő

2.4 Jövőképünk

Szeretnénk, ha óvodánk a megértés, az egymás iránti türelem, elfogadás, szeretet; biztonságot, vidámságot adó béke szigete lenne, ahol a gyermekek napjuk nagy részét örömmel, boldogan, önfelelt játékkal tölthetnék, kreatív, jókedvű, szakmailag kiváló, mindig megújulni képes óvónők irányításával.

2.5 Óvodaképünk:

Óvodánk esztétikus, melegséget sugárzó, biztonságos környezetével, szeretetteljes, mindenkit maximálisan elfogadó, családias, bizalmat árasztó légkörével, elsősorban a szabad játék és mozgás sajátos eszközeivel készíti fel a gyermekeket az életre. A gyermekek és szülők kívánságát és elégedettségét mérlegelve, a gyermekek érdekeit figyelembe véve alakítjuk életünket, melyhez az itt dolgozók hivatásszeretete, a gyerekek és szülők tisztelete, egymás értékeinek megbecsülése párosul.

2.6 Gyermekképünk:

Minden gyermek egyszeri és megismételhetetlen csoda, a hozzá elvezető útnak is annak kell lennie.

„ A gyermek Ember. Szellemi, személyes életre, szabadságra és felelősségre, közösségre, nyelvre és kultúrára van rendelve. „- fogalmazta meg Nyíri Tamás -, s valljuk mi is.

Programunk gyermekközpontú, minden gyermeket szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiségnek és szociális lénynek tekintünk. A gyermek, fejlődő személyiség, ezért a hatékonyabb fejlesztés érdekében figyelembe vesszük a genetikai adottságait, az érés sajátos törvényszerűségeit, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatásokat. A gyermeki személyiség kibontakoztatása mellett figyelembe vesszük az alapvető testi-lelki szükségleteiket, biztosítjuk minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést. Óvodai nevelésünk befogadó, egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesít minden gyermeket, hogy esetleges hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Gyermekeink szívesen járnak óvodába, jól érzik magukat a gyermekközösségben. Tisztelik szüleiket, az óvónőket, dajkákat, bizalommal fordulnak hozzájuk. Bátran, egészséges önbizalommal, jól kommunikálnak, érzelmeiket képesek verbális és nonverbális módon is kifejezni, érdeklődők, sok-sok tapasztalattal felvértezettek. Úgyesen mozognak, szeretik a sportot, a természetet. Magatartás- és viselkedéskultúrájuk koruknak megfelelően fejlett, udvariasak, illemtudók, szeretik és védik a természetet.

2.7 Alapelveink:

A gyermeki személyiség tisztelete, elfogadása, szeretete, megbecsülése, mely a bizalomra épül.

- Derűs, érzelmi biztonságot nyújtó, elfogadó, **befogadó-inkluzív**, fészek-meleg óvodai légkör megteremtése, különleges védelem biztosítása.
- Hangsúlyozzuk, hogy a **gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége**, óvodai nevelésünk erre a nevelésre épül, annak kiegészítője.
- Nevelés és tanulás szoros egységének hangsúlyozása.
- **A játék kiemelkedő, elsődleges szerepének hangsúlyozása.**
- A gyermekek érzelmeire ható komplex élmények biztosítása, melynek segítségével megalapozzuk a gyermekekben az **értékek, a művészetek** iránti érdeklődést.
- Érzelmi kötődés kialakítása a gyermekekben a művészetek, a környezeti kultúra iránt a **művészetek eszközeivel** (zene-tánc, mese-vers, dramatizálás, ábrázolás, a néphagyományok), hogy a gyermekek aktív részesei legyenek a közösségnek.
- A gyermek **sokoldalú, harmonikus fejlődésének**, személyisége, egyéni készségei és képességei teljes kibontakoztatása, gyermeki szükségletek kielégítése az egyéni fejlődési ütem figyelembevételével.
- **Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek** segítése, gondozása, differenciált fejlesztése, támogató attitűd kialakítása, sajátos nevelési igényű gyermekek inkluzív nevelése, tehetségek felismerése, fejlesztési lehetőségek biztosítása.
- **Egyenlő hozzáférés, esélyegyenlőség**, hátránykompenzáció, gyermekek védelmének biztosítása.
- Óvodán belüli **egységes nevelési elvek** megvalósítása, az óvodai nevelésben alkalmazott **pedagógiai hatások gyermeki személyiségéhez igazítása**, a nyugodt, kiszámítható környezet biztosítása.
- A **nemzetiséghez tartozó, migráns** (hazájukat elhagyni kényszerülő) **gyermekek önazonosságának megőrzését**, ápolását, erősítését, nyelvi nevelését, társadalmi integrálását, multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségének biztosítása.

2.8 Óvodánk nevelési céljai, hogy olyan óvoda legyünk, amely:

- elősegíti az óvodás gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését
- segíti gyermeki személyiség kibontakoztatását
- segíti a hátrányok csökkentését
- segíti a gyermekek önkifejező, önérvényesítő törekvéseit
- ahol a játék (szabad játék) túlsúlyban van a gyermekek tevékenységei között
- nevelés-oktatás során figyel az életkori és egyéni sajátosságra, eltérő fejlődési ütemre, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátására
- ahol a befogadó attitűd természetessé válik, az óvodapedagógusok, a nevelőmunkát segítő munkatársak, szülők, gyermekek számára egyaránt
- figyel a partnerek véleményére céljai meghatározásánál
- folyamatosan fejleszti információs rendszerét
- ahol a szülők ismerik, véleményezik és támogatják az óvodai nevelőmunkát
- ahol az innováció, a minőségi szakmai munka minden óvodapedagógus számára kiemelkedő fontosságú

Arra törekszünk, hogy óvodásaink kisiskolás korba való átlépésekor a pszichikus feltételek meglegyenek óvodáskor végére, hogy az átmenet, a beilleszkedés, zökkenőmentes, gördülékeny legyen.

Partneri igényeknek megfelelően fontos szempont hogy:

- az óvoda udvara, kertje, épülete, közvetlen környezete rendezett legyen
- az óvoda épülete belülről sugározza a tisztaságot, jó ízlést, tükrözze funkcióját

3. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

3.1 Nevelési feladataink

Pedagógiai Programunk fő törekvése, hogy a tanulási képességek és kompetenciák célzott fejlesztésével minden gyermeket lehetőségeihez mérten közvetetten felkészítsünk a zökkenőmentes iskolakezdesre, az iskolai közösségbe történő beilleszkedésre. A program tartalmi kidolgozásánál a gyermek alapvető megnyilvánulási módjára és fő tevékenységi formájára, a **mozgásra** és **játéokra** alapozva szervezzük a főbb nevelési területeken végzendő pedagógiai és pszichológiai feladatokat. A program nevelési keretét egyfelől a **gyermek természetes megnyilvánulási formái**, másfelől az **óvoda kultúraátadó hatásrendszerének együttese, kölcsönössége, harmóniája határozza meg.**

Az óvodai nevelés feladata az óvodás korú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- az egészséges életmód, egészségfejlesztési program alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

3.2 Az egészséges életmód alakítása

A fejlődés korai szakaszában az egészséges életmódra történő felkészítés meghatározó, hiszen ebben az életszakaszban megszerzett ismeretek, készségek és szokások a későbbi életvitelt jelentősen befolyásolják. A gyermekek már bizonyos ismeretekkel, tapasztalatokkal érkeznek az óvodába. Ezekre alapozva, ezt tovább erősítve vagy kioltva alakítjuk a testápolás, táplálkozás, öltözködés, mozgás, pihenés, levegőzés és testedzés szokásrendszerét. Meghatározónak tartjuk a megfelelő napirend kialakítását, mely elegendő időt biztosít az egyes tevékenységekre, így megteremti a stressz-mentes, kiegyensúlyozott, biztonságos, nyugodt, a gyermek számára is kiszámítható légkört.

Valljuk, hogy az egészséges környezet és az egészséges életmód kölcsönhatásban van, egymásra épül, és egymást kiegészíti. Ezért létfontosságúnak tartjuk a környezettudatos szemlélet és magatartás megalapozását, melynek során kiemelten kezeljük a szülők szemléletformálását.

Célunk:

- A gyermekek testi és lelki szükségleteinek valamint mozgásigényének kielégítése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése, az elsősegélynyújtás ismereteinek átadása.

- A gyermekek testi és lelki egészségének védelme, megőrzése, szervezetük edzése.
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, stressz-mentes és biztonságos környezet megteremtésével és megőrzésével a környezet megóvására irányuló szokások alakítása.
- Drog-prevenció (dohányzásmentes óvodai program nagycsoportosoknak) beszélgetések veszélyes anyagokról.
- Bántalmazás megelőzése.

Az egészséges életmód alakításának területei

Gondozás

A testi, lelki, szellemi egészség egyik alapvető feltétele a gyermek testi komfortérzetének kielégítése. A gondozási feladatok teljesítése bensőséges gyermek - óvónő, gyermek - dajka kapcsolatot feltételez. A toalett használatával kapcsolatos tevékenységek figyelemmel kísérése, támogatása, szükség szerint. A papír zsebkendő használatával kapcsolatban felhívjuk a gyermekek figyelmét annak anyagára, hulladékként kezelése során szelektív gyűjtésére. Az öltözködésnél fontos a helyes sorrend megismertetése, valamint az időjárás és öltözködés összefüggésének felismertetése, egymáshoz igazítása. Minden korosztálynál fontos a fogápolás szokásainak megalapozása.

Az önkiszolgáló feladatok elvégzése a tevékenységek többszöri gyakorlását teszi lehetővé, alakítja a gyermekek énképét, segíti önállóvá válásukat. Az óvónő, dajka bemutatja, megismerteti és figyelemmel kíséri a napi élethez szükséges szokások fejlődését, melyek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhat. Mivel minden tevékenységet szóbeli megerősítés kísér, ezért a napi életritmus megtervezésénél erre is **elegendő időt kell biztosítani, hogy mindez nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben valósulhasson meg.**

Testi nevelés

A testi nevelés magába foglalja a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, egészséges táplálkozás), természetes mozgásigényének kielégítését, a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, megőrzését, edzését. A testi nevelés, egészséges életmódra nevelés hatékonysága maradéktalanul akkor érvényesül, ha a fejlődéshez szükséges optimális környezet lehetőség szerint biztosított. Ehhez rendelkezésünkre áll füves udvarunk játéktérrel, több funkciós, esztétikus, a biztonsági szabványoknak megfelelő játékokkal, sportszerekkel.

Mozgás

Mozogni lehet otthon, a játszótéren, az óvodában, a csoportszobában és az udvaron. Fontosnak tartjuk a megfelelő, kényelmes, természetes alapanyagú, jól szellőző öltözetet. A mozgásokhoz kapcsolódó gondozási feladatok elősegítik a helyes higiénés szokások kialakítását. Az óvodapedagógus feladata - a dajkával megosztva - hogy megteremtse a feltételeket a gyermekek egészséges fejlődéséhez, az egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékokkal és feladatokkal. Évszakonként, sétákat szervezünk változatos helyszínnel, megismertetjük a természetjárás szépségét a gyermekekkel. A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermekeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, (mindennapos testnevelés, testmozgás; szervezett sor és versenyjátékok) és mintát adunk a szülőknek is. A szülőkkel közösen mozgásos sportnapot szervezünk, ezzel is pozitívan befolyásoljuk a családi nevelést, a szabadidő hasznos eltöltését.

Levegőzés

A levegőzés élettani hatásán túl elősegíti többek között a hangképző szervek fejlődését, a helyes légzés kialakítását. Az óvónő törekedjen arra, hogy a mindennapok során lehetőség szerint a **gyermek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék**. A helyi adottságok szerint a játék, étkezés, mozgás is a szabadban történhetnek.

Környezetvédelmi tapasztalatok biztosítása

Az élethez levegőre van szükség, van jó és rossz, tiszta - szennyezett levegő (szellőztetés, séták, kirándulások alkalmával).

Pihenés

Legfontosabb a pihenéshez szükséges **nyugodt légkör** biztosítása - az altatás hangulatához illő mese, halk zene - a gyermekek **egyéni alvási igényének** és szokásainak figyelembevételével a szükséges tárgyi és személyi **feltételek megteremtése**. Kényelmes, a gyermekek méretéhez igazított fektetők használata, saját pizsama, „otthoni szagélményt adó” alvóka. Az óvónő jelenléte a pihenés teljes idejében elengedhetetlen, a gyermekek nem maradhatnak egyedül.

Egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakítása

Preferáljuk a vitaminban gazdag zöldségeket, gyümölcsöket, nem csak főtt formában, hanem nyersen is. Igyekszünk gyermekeink étrendjének kialakításához partnerként megnyerni az étkezést biztosító szolgáltatót. Az óvoda központi étrendjét kiegészítjük a szülők által szponzorált vitamindúsabb zöldségekkel, gyümölcsökkel (heti egy vitaminnap). A gyerekek által készített ételekkel, italokkal (pl. frissen préselt magas rosttartalmú gyümölcslevek, gyümölcssaláták, nyomelemeket tartalmazó saláták) modellt nyújtva ezzel a családoknak is a korszerűbb táplálkozás kialakításához.

Egészségvédelem, edzés

A gondozási, a testi nevelési és a mozgásfejlesztési feladatok megfelelő ellátása, megvalósítása elősegíti a gyermek **egészségének megóvását**. Ezen kívül nagy hangsúlyt fektetünk a **higiénés szabályok betartására**, például környezet tisztántartása, portalanítása, szükség szerint fertőtlenítése, a **környezeti ártalmak kiküszöbölésére** például szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékos izzók, légszennyeződés csökkentése bokrosítással az udvaron, a csoportszobában minél több zöld növény elhelyezése, megfelelő páratartalom biztosítása, nyugtató hatású színharmónia.

Lényegesnek tartjuk az anamnézis felvétel közben felderített, ritkán előforduló, **az óvodai közösségbe kerülést nem feltétlenül akadályozó betegségek** (például krupp, allergia, asztmatikus tünetek, lázgörcs, epilepszia, cukorbetegség) regisztrálását, figyelemmel kísérését, alapvető tennivalók elsajátítását és a gyermek fiziológiás szükségletének biztosítását (például étrend helyes betartása), az egészségi állapot egyensúlyban tartásához szükséges környezet megteremtését.

A gyermek testi épségének védelme és a baleset-megelőzés magába foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak folyamatos és tervszerű ellenőrzését, valamint karbantartását, a hibaforrások megszüntetését. A gyermeki

gondolkodásmód sajátosságából, valamint a szenzomotoros koordináció zavaraiából adódóan következnek a tipikus gyermekbalesetek (törések, zúzódások), ezek teszik szükségessé az óvónő állandó kontrollját, a tevékenységek figyelemmel kísérését. Mivel sok gyermek jár kerékpárral óvodánkba szükséges a balesetmentes közlekedés, kerékpározás szabályainak megismertetése. Önmaguk és társaik testi épségének megóvására neveljük a gyermekeket (konfliktuskezelés, tolerancia).

A levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermekek **testi edzettségét**. Ennek érdekében lehetőség szerint minél több időt kell a szabadban tölteni, az időjárásnak megfelelő ruházatban.

Az egészséges életmód alakításából adódó óvónői feladatok

- A gyermekek életkorának megfelelő, párhuzamos tevékenységek végzését lehetővé tevő optimális életritmus kialakítása a napirendben.
- Az időkeretek rugalmas alkalmazása a gyakorlatban.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése a csoportban.
- A gyermekek szükségleteinek kielégítése a nap egész folyamán (például folyadék)
- A szokás- és normarendszer közös alakítása a gyermekekkel.
- A kialakított szokás- és normarendszer betartásának figyelemmel kísérése, reális, a gyermek egyéni fejlődéséhez viszonyított fejlesztő értékelése.
- Önállósági törekvések támogatása.
- A kulturált étkezés szokásainak megismertetése, gyakoroltatása (kanál, villa, kés használata, csukott szájjal rágás, szalvétahasználat.).
- A szülők meggyőzésével a szénsavas, túlcukrozott, serkentőszereket tartalmazó italok kiiktatása.
- Az asztalterítés technikájára, esztétikumára való odafigyelés.
- A toalett használat intimitásának válaszfalakkal és függönyökkel történő biztosítása.
- (2,5) 3 éveseknek, illetve egyéni szükséglet alapján a toalettpapír használatában, a zsebkendő használatában segítségnyújtás.
- Elegendő mennyiségű toalettpapír használatára ösztönzés.
- A fiúktól a WC-deszka felhajtásának, a fiúszerepnek megfelelő toalett használatnak elvárása.
- A WC lehúzásának igényné alakítása, elvégzésének figyelemmel kísérése.
- A gyermekek helyes kézmosásra, kéztörlésre szoktatása.
- A gyermekek tisztaság, ápoltság iránti igényének alakítása.
- A fogmosás technikájának megismertetése, mindennapos gyakoroltatása, a fogmosás eszközeinek rendben tartására serkentés.
- A gyermekek környezetében csak annyi tisztítószer és egyéb vegyszer alkalmazása, amennyi feltétlenül szükséges.
- A fésű használatának bemutatása, gyakoroltatása, szükség szerinti segítségnyújtás.
- Erős napsütés, illetve hideg, szeles időben - egyéni szükséglet szerint - a gyermekek bőrének krémezése (otthonról hozott krémmel).
- A felöltözéskor, vetkőzéskor egyéni szükséglet szerinti segítségnyújtás.
- A gyermekek időjárásnak megfelelő réteges öltözködésre szoktatása.
- A szülők megismertetése a gyermek egészségét szolgáló ruházatának jellemzőivel: lehetőség szerint természetes anyagból készüljön, kényelmes legyen, gumírozása ne legyen túl szoros, a cipő tartsa a gyermek bokáját.
- A ruhák összehajtásának, az öltözőpolc rendben tartásának megismertetése, elvárása

- A gyermekek levegőzésének biztosítása mindennap, mínusz 10 fokig.
- A délutáni pihenéshez a csoportszoba kiszellőztetése, párologtató használata.
- Lefekvés után mesélés, halk zene, majd testközeli jelenlétével, simogatással a gyermekek érzelmi biztonságának, nyugalmi állapotának támogatása.
- A gyermekek tűz és balesetvédelmi tájékoztatása évente kétszer, illetve az alkalomnak megfelelően, dokumentáltan.
- Közreműködés a gyermekeket fenyegető környezeti ártalmak kivédésében: az udvarra minél több növény telepítése, séták alkalmával a forgalmas, különösen szennyezett területek elkerülése.
- Lázás, hányós, hasmenéses gyermek elkülönítése, gondoskodás felügyeletéről, szüleinek értesítése.
- Prevenációs és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása érdekében megfelelő szakemberek bevonása, együttműködésre törekvés.
- Közlekedésbiztonsági ismeretek elsajátítása, gyakorlása.
- Egészségkultúrát alakító programok szervezése (káros anyagok, gyógyszer, alkohol, dohányzás).

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Szükségleteit képes önállóan kielégíteni.
- Toalett használatakor a fiúk felhajtják a WC-deszkát, és állva végzik kisdolgukat.
- WC-zést követően a kislányok és kisfiúk is használják a toalettpapírt.
- A tisztálkodási eszközre vigyáz, tisztán tartja, használat után a helyére teszi.
- WC-zés és egyéb szennyező tevékenység végzése után kezet mos, a kezét szárazra törli.
- Önállóan öltözik, vetkőzik, ha kell, segítséget kér.
- Cipőjét befűzi, bekötésével próbálkozik.
- Ruháját igyekszik összehajtva a helyére tenni.
- Képes önállóan eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani.
- Kulturáltan étkezik.
- Szívesen fogyaszt zöldféléket, gyümölcsöket, magvakat.
- Vigyáz környezetének rendjére, tisztaságára.
- Az udvaron sem szemetel.
- Ismeri a szelektív hulladékgyűjtés okát és mikéntjét.
- Igényévé vált a rendezettség, tisztaság, ápoltság.
- Szívesen mozog a szabadban, évszaktól függetlenül.
- Életkorának megfelelően edzett.
- Ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat.
- Elítéli a környezetében tapasztalható egészségkárosító jelenségeket.

3.3 Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés

Az óvodás korosztály számára meghatározó a gyermek és az óvodapedagógus kapcsolatának minősége. A felnőtthez fűződő viszony nyújtja azt az **érzelmi biztonságot** a gyermek számára, amely jó közérzetet, nyugodt, harmonikus tevékenységet tesz lehetővé. Ezért fontosnak tartjuk az óvodapedagógus-gyermek, gyermek - dajka kapcsolatában a pozitív érzelmi töltés, a pozitív attitűd megnyilvánulásait már az óvodába lépéskor is.

Valljuk, hogy a **környezet az öröklés mellett a fejlődés egyik potenciális forrása**. A környezetet pontosan, valóságyszerűen megismerni a cselekvés, a kép, a szó egységében lehet. Ez lehetővé teszi, hogy az évszázadok alatt felhalmozott egyetemes, nemzeti, etnikai értékeket, hagyományokat, szokásokat átadjuk, közvetítsük a gyermekeknek, alapozva aktivitásukra, érdeklődésükre. Óvodai nevelésünk messzemenően **támaszkodik a családi nevelésre, a család és óvoda szoros együttműködésére törekszik**. Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az intervenciós gyakorlatot. Programunkban fontos a gyermek korai, óvodáskort **megelőző testi-lelki fejlődésének alapos ismerete**. Ennek egyik eszköze az anamnézislap és a családlátogatás. Ezekből információt kapunk az óvodába lépés előtti anya - gyermek és család - gyermek kapcsolatáról, a gyermek élettörténetéről. A későbbiek során - napi tapasztalatokkal kiegészítve - hasznosítja az óvodapedagógus a gyermek jobb megismerésének érdekében, a fejlesztési feladatok megtervezésében. Az óvodában az érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez az óvodapedagógus - részben átvállalva az anya szerepét - empatikus, meleg, elfogadó, szeretetteljes kapcsolatot alakít ki a gyermekekkel. Fejlesztőmunkája során arról gondoskodik, hogy a gyermekek tapasztalatai változatos tevékenységformák közben gazdagodjanak.

A gyermek „**én-központúsága**” **alapján** elsősorban önmagára képes figyelni, azonban emocionális alapon fokozatosan kifejlesztjük azokat a mechanizmusokat, amelyek segítségével képessé válik másokkal is törődni. A közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlásával, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás-és normarendszerének megalapozása indul el.

Ezáltal minden kisgyermeknek lehetősége van:

- Kommunikálni társaival a közös tevékenység során, számos tapasztalatot szerezni az eredményes, kölcsönösen elfogadható kommunikáció formáiról, és kimunkálni saját hiteles és célravezető kommunikációs formáikat.
- Megtanulni a közös tevékenységek alkalmával, hogy hogyan viszonyuljanak társaikhoz a jobb munkakapcsolat kialakításának érdekében. Ez erősíti a pozitív viszonyulást, és jelentős mértékben elősegíti a szocializációt.
- Megtanulni a kritika mások számára elfogadható formában történő kifejezésének módját és a kritika elfogadását. A társaktól érkező pozitív visszajelzés egyben önerősítő, önbizalom növelő hatásával hozzájárul a személyiség kibontakozásához.
- Észrevenni, *hogy az emberek különböznek egymástól* és a közös tevékenységben együttműködő társak sokféle színes egyéniségek, egymástól eltérő, saját kulturális környezetükből származó értékeiket képviselik.
- Megtapasztalni, hogy egy problémának több megoldása is lehet, attól függően, milyen szempontból közelítjük meg.

Célunk:

- Erkölcsi, akarat tulajdonságok kialakítása, erősítése, fejlesztése az óvodapedagógus és a dajka modell értékű példamutatásával, kommunikációjával és bánásmódjával érhető el.
- A társadalmi beilleszkedést segítő szociális együttélés szabályainak érték közvetítése.
- A különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés.

- Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
- Nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, sajátos nevelési igényű, hátrányos-, és halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt, gyermekek esetében speciális fejlesztéssel az egyéni szükségleteknek megfelelő pedagógiai eljárások alkalmazásával, valamint szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével az esélyegyenlőség biztosítása.
- Esélyteremtés a migráns gyermekek számára.
- A kiemelten tehetséges gyermekek igényeit figyelembe vevő tevékenységek által történő személyiségkibontakoztatás.

Az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés biztosításából adódó óvónői feladatok

- Nyugodt, kiegyensúlyozott, biztosságot árasztó légkör kialakítása.
- A csoportszoba környezettudatos szemléletű, otthonos, hangulatos, esztétikus, biztonságos berendezése.
- Személyiségének szeretetteljes, empátiás kisugárzása, odafigyelő magatartása.
- Spontán szociális tanulásban a komplex viselkedésminták beépítése a gyermeki viselkedésbe.
- Környezetvédelmi viselkedési és magatartásformák alakítása.
- Az élet, az élővilág tiszteletére, megbecsülésére nevelés.
- Az udvariassági beszédformák megismertetése, alkalmazásának figyelemmel kísérése.
- Erkölcsi normák, ítéletek megfogalmazása.
- A gyermek önálló véleményalkotásának és döntésfejlődésének támogatása.
- Gyakorlat-közeli helyzetek teremtésével az interperszonális kapcsolatok kialakításához szükséges készségek, képességek alakítása.
- Társas kapcsolatok formálásának segítése, az összetartozás élményének mélyítése, a „mi - tudat” alakítása.
- Páros és kics csoportos feladathelyzetek teremtése, kooperatív technikák alkalmazása
- Évente kétszeri szociometria készítése és felhasználása.
- Inkluzív szemlélettel a különbözőség elfogadásának segítése.
- A konfliktushelyzet békés, mindkét fél számára elfogadható megoldására inspirálás.
- A kiemelten tehetséges gyermekek kibontakozásának támogatása.
- A lassabban fejlődő, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek felzárkóztatása.
- A migráns gyermekek beilleszkedésének segítése.
- A családdal való együttműködésre törekvés.
- Egyeztetett időpontban fogadó órák tartása, tájékoztatás a gyermek fejlődéséről.
- Szülői értekezlet tartása, évente minimum 3-szor.
- Anamnézis felvétele, bizalmas légkörben a szülővel.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Ismeri a közösségben megkívánt viselkedéskultúrát.
- A csoport szokás- és normarendszerének ismeretét a magatartásában is érvényesíti.

- Szereti, és korának megfelelően védi a természetet, megbecsüli és tiszteletben tartja az élővilágot, szívesen ápolja a növényzetet.
- Képes a többiekhez alkalmazkodni, toleránsan viselkedni, a másikat elfogadni.
- Szükség esetén segíti az arra rászorulókat.
- Konfliktushelyzetet mindkét fél számára elfogadhatóan, viszonylag önállóan old meg, szükség szerint felnőtt segítségét kéri.
- Érzelmein, indulatain korának megfelelően tud uralkodni.
- A felnőtteket és munkájukat tiszteli.
- A közösség érdekében szívesen vállal megbízatást, munkát.
- Alakulóban van a feladattudata.
- Korának megfelelően kialakult a felelősségérzete, képes egyszerű döntések önálló meghozatalára.
- Bátran, de kulturáltan mondja el véleményét.
- Igényes a saját tevékenységével szemben.
- Nem peremhelyzetű, szívesen játszanak vele a többiek.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott, harmonikus viselkedés jellemzi.
- Szívesen kommunikál.
- Érkezéskor, távozáskor köszön.
- Ismeri és betartja az udvariassági szokásokat.
- Megtalálja helyét a közösségben, abban jól érzi magát.
- Képes társaival kooperatívan együttműködni.
- Türelemre, kitartásra képes.
- A szülőkkel való kapcsolat a kölcsönös bizalom, tisztelet és elfogadás elvén működik.

3.4 Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az értelmi nevelés változatos tevékenységeken keresztül, a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen **a gyermek szabad játéka** által valósul meg. Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és kommunikáció alakulásával. A program lényeges része a **beszéd, az anyanyelv és a kommunikáció** fejlesztése. Csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek ugyanis képesek az alap – kultúrtechnikák elsajátítására. A kommunikáció a beszéd és a gondolkodás egyik eszköze.

A kommunikáció egyszerre cél és eszköz a társas kapcsolatokban.

Célja a kapcsolat felvétele, az információ eljuttatása a másikkhoz, a társ reakcióból (kommunikációs és metakommunikációs) a megértés ellenőrzése, a kapcsolat valamilyen szintű mélyítése. A kommunikáció és metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik vagy semlegesítik a szóbeli közlést. **Az egyéni fejlődés biztosításához** szükséges, hogy az **óvodapedagógus személyes példájával** (odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés), kommunikációs helyzetek megteremtésével **ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt**, teremtsen lehetőséget a monologikus beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa metakommunikációs ismereteiket (például érzelmeket jelző gesztusok, arckifejezések, testtartások).

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére,

szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra -, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Célunk:

- Az értelmi nevelés feladatákként a gyermekek spontán tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség – fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.
- Kognitív képességeik fejlesztése:
 - egyre pontosabb, valóság-hű észlelés,
 - figyelem - összpontosításra való képesség,
 - valósághoz közelítő képzeleti működés,
 - reproductív emlékezet,
 - problémamegoldó és kreatív gondolkodás,
 - az alakuló fogalmi gondolkodás.
- A beszédkedv felkeltése és fenntartása.
- A beszédhallás és szövegértés fejlesztése.
- Kapcsolatfelvétel támogatása, az információ eljuttatásának segítése a másikkal, verbális és nonverbális eszköztár kialakításával.

Az anyanyelvi, értelmi fejlesztésből és nevelésből adódó óvónői feladatok

- Olyan biztonságos, elfogadó, szeretetteljes légkör megteremtése, ahol bátran elmondhatják a gyermekek a gondolataikat.
- Változatos tevékenységek szervezése, biztosítása.
- A sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása, mely a későbbiekben élményként előhívható.
- A természet és a társadalmi környezet jelzésein, nonverbális közlésein észrevétetése, megismertetése.
- A gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére építés.
- Az egyéni érdeklődési kör figyelembevétele.
- Az ismerete, a vallási, világnézeti információk tárgyilagos, sokoldalú közvetítése, a teljes nevelési-oktatási folyamatban, tiszteletben tartva a gyermek, a szülő, a pedagógus vallási, világnézeti meggyőződését.
- Figyelem - összpontosításra motiválás.
- A pszichikus képességstruktúrák fejlődésének egyéni nyomon követése, a szükséges fejlesztési feladatok tervezése és beépítése a gyakorlatba.
- Minden gyermeki kérdés megválaszolása.
- Kommunikációs helyzetek teremtése, a gyermekek beszédkedvének felkeltése.

- A gyermekek szókincsének bővítése.
- Metakommunikációs eszköztár megismertetése, gyakorlása játékban.
- A társ verbális és nonverbális reakciói megértésének segítése.
- A nyelvi hátrányos helyzetű, ill. nyelvi kiemelkedő gyermekek differenciált fejlesztése.
- Nyelvtanilag helyes, jól érthető, tiszta beszéddel mintaadás.
- Migráns gyermekek egyéni fejlesztése a magyar nyelv megismertetése terén.
- Szakmai kapcsolat tartása a logopédussal, fejlesztőpedagógussal.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Korának megfelelően kialakult a pontos érzékelése, észlelése.
- Képes vizuális, auditív differenciálásra.
- Térbeli viszonyokat képes felismerni, megnevezni.
- A keresztsatornák működése korának megfelelő.
- Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.
- Figyelme korához képest tartós.
- Gondolkodására a problémamegoldásra törekvés és a kreativitás jellemző.
- Helyesen, tisztán, érthetően beszél.
- Kérdésre minimum egyszerű mondattal válaszol.
- Szókincsé korának megfelelő.
- Jól használja a metakommunikációs eszközöket.
- Bátran, szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel.
- Társára odafigyel, türelmesen meghallgatja mondanivalóját.
- A közölt információt megérti.
- A kommunikációt kapcsolatfelvételre is használja.
- Bátran kérdez.
- Verbális emlékezete korának megfelelő.
- Egyszerűbb történetet, mesét képes önállóan is elmondani.
- Ismeri és használja az udvariassági szavakat.
- Tud szemkontaktust teremteni és tartani.
- Élményeit és gondolatait el tudja mondani.
- A migráns kisgyermek is megérti az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képes magát megértetni.

4. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

4.1 Játék

A játék a kisgyermekkor legfejlesztőbb tevékenysége, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon és hosszantartóan ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékban tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségűvé tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban és az óvodában a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játéktevékenység már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítő, kezdeményező lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermek fantáziáját segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata a megfelelő hely és idő, eszközök és élményszerzési lehetőségek biztosítása a különböző játékformákhoz.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Az óvodában biztosítani kell a játék túlsúlyának érvényesülését.

Sajátos megközelítés:

A játék fejlődése a fejlődés egészének tükré.

A játék által követhetővé válik a fejlődés szenzomotoros, művelet előtti, műveleti szakaszainak minden lépése.

A mozgás, testséma és az én megismerése, a percepció, a gondolkodás, azon belül a fogalmi gondolkodás és a beszéd folyamatok, a kommunikáció fejlődése mind-mind játékba ágyazódik.

A játék elválaszthatatlan a fejlődés egészétől, elválaszthatatlan a kognitív, az érzelmi, akarat, szociális, társas fejlődéstől. Elválaszthatatlan a mozgástól, a világtól és a tudat kialakulásától.

Célunk:

- Örömteli, játék nyújtotta lehetőség kihasználásával a gyermek teljes személyiségfejlődésének, pszichikumának, kreativitásának fejlesztése.
- Megfelelő, elegendő idő, alkalom, lehetőség biztosítása a gyermeknek az elmélyült, szabad játékra, a külső és belső világából származó benyomásainak lereagálására.
- Testi, szociális, értelmi és kommunikációs képességei, akarat tulajdonságai, szokásai viselkedése alkalmazkodóképességének fejlődésének elősegítése, mely során érvényesül a gyermek szabadsága, önállósága.

Feladatunk:

- A játékhoz szükséges nyugodt, szeretetteljes, elfogadó légkör biztosítása.
- A szabad játék, a közös játék kibontakozásának elősegítése, az együttjátszás igényének kialakítása.
- Rugalmas, folyamatos napirend, a napirenden belül elegendő hely, idő, a csoport fejlettségi szintjének, létszámának megfelelő eszköz, anyag biztosítása.
- Élményszerzés, élménynyújtás, egyéni élményeken túl, helyi adottságokra építve, közös élményszerzési lehetőségek kihasználása.
- Az óvodás korban megjelenő játékfajták jelenlétét a csoport játékában (gyakorló-, szerep-, építő -, konstruáló játék, dramatizálás, bábozás stb.), azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével.
- Indirekt irányítással, tudatos jelenléttel, támogató, serkentő magatartás biztosítása, amely során, a gyermek szabadon valósíthatja meg elgondolásait, élményei, érzelmei, fantáziája szerint.
- A szabad játéktevékenység tiszteletben tartása.
- Jó szokásrendszer kialakítása a nyugodt játékhoz, szükség esetén védelem nyújtása – az óvónő csak akkor avatkozik be, ha nem kívánatos viselkedési magatartást tapasztal, vagy egymás testi épségét veszélyeztetik.
- Utánozható minta adása a játéktevékenységhez, amelyben az óvónő mindvégig bevonható társ marad, ha szükséges bekapcsolódik minden játékformába.
- A gyermekek társas kapcsolatának figyelemmel kísérése, baráti kapcsolatok alakulásának segítése, az esetlegesen kialakult konfliktusok feloldása.
- A játékkedv fokozása, a játéktémák bővítése, szabályjáték irányítása.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Játéka elmélyült, kitartó, szeret játszani.
- Társas viselkedésében megjelenik a közösség által megkívánt viselkedési forma.
- Képes elfogadni társai elgondolását.
- A szabályokat, normákat betartja, rendelkezik kialakult szabálytudattal.
- A játékeszközöket megfelelően használja.
- Képes önállóan is kezdeményezni játékot, saját élményeit eljátszani, szerepjátékban részt venni.
- Részt vesz aktívan erőfeszítést, ügyességet igénylő játékban.
- Le tud mondani egy-egy játékeszközzel.

4.2 Munka jellegű tevékenység

A munka jellegű tevékenység a játékkal sok vonatkozásban azonosságot mutat.

Célunk:

Személyiségfejlesztés, önállóság és öntevékenység lehetőségének biztosítása által.

A munkavégzéshez szükséges pozitív hozzáállás, célszerű munkafogások, készségek, képességek, tulajdonságok (kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság) alakítása.

Cselekvő tapasztalással a gyermeki személyiség fejlesztése, saját és mások munkájának megbecsülésére és elismerésére nevelés.

Feladataink:

- Nyugodt, biztonságos légkör megteremtése.
- Méretben és minőségben olyan eszközök biztosítása, amelyek megfelelnek az óvodás gyermek igényeinek.
- Folyamatos megerősítéssel a munkához való pozitív viszony kialakítása.
- A munka felelősségteljes funkciójának éreztetése, eredményének elismerése, a gyermekkel való szoros együttműködés, tudatos szervezői munka során folyamatos, konkrét, reális értékelés.
- Akarati tulajdonságok: önállóság, kitartás, önzetlenség, felelősségtudat fejlesztése.
- Elegendő idő, alkalom biztosítása a munkatevékenység begyakorlásához, munkához szükséges készségek, jártasságok elsajátításához.
- A külső világ tevékeny megismerése által felkínált tevékenységek, kísérletek során alkalmazott eszközök (szőlőprés, daráló, szűrők, reszelők, kerti és konyhai eszközök stb.) balesetmentes használatának megismertetése, felnőtt segítségével, felügyeletével történő használata.
- A gyermek egyéni fejlettségi szintjének megfelelő munkatevékenység biztosítása, mely nem jelent terhet a gyermek számára.
- A rend és a rendezett körülmények megtartása iránti igény kialakítása a gyermekekben.
- A gyermek tudatos nevelése arra, hogy változó körülmények között is képes legyen alkalmazni az ismert munkafogásokat.
- A gyermek megismertetése saját személyével kapcsolatos teendőkkel (testápolás, öltözködés, önkiszolgálás) a társakért önként végzett tevékenységekkel (naposi munka).
- A naposi munka (5-6-7 éves korban) figyelemmel kísérése, a naposi munka feladatainak megismertetése, elsajátíttatása.

- A mosdóban végezhető feladatok megismertetése (nagy csoportban).
- A gyermek megbízása alkalmi munkákkal fejlettségének, képességének megfelelően: eszközök előkészítése, elrakása, teremrendezés.

Tartalma:

A munkatevékenység a kötelességteljesítés alakításának fontos eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája, a felkínált lehetőségek közül önállóan választható tevékenység. Természetes dologgá válik, hogy mindenki dolgozik a csoportban, amikor szükséges és mindenki a kedvének egyéniségének, képességeinek megfelelő munkát végezhet.

Az óvodában végezhető, különböző munka és munkajellegű játékos tevékenységek köre:

- az önkiszolgálás, (szorosan összekapcsolódik az egészséges életmódra nevelés gondozási feladataival)
- közösségért végzett munka (naposi munka; segítség a felnőtteknek, a csoporttársaknak, állandó és alkalmi feladatok teljesítése: teremrendezés, csoportszoba eszközeinek, játékainak elrakása; játékjavítás, tisztítás, üzenetek átadása; környezet-, növény-, és állatgondozás: udvarseprés, kertgondozás, ültetés, locsolás, madáretetés)

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Szívesen vállal egyéni és közösségért végzett munkát.
- Ismeri az óvodában megszokott munkához használt eszközök használatát, betartja a használati szabályokat.
- Kialakulnak a munkához szükséges készségek képességek, akarati tulajdonságok.
- A gyermek megismertetése saját személyével kapcsolatos teendőkkel (testápolás, öltözködés, önkiszolgálás) a társakért önként végzett tevékenységekkel (naposi munka).

4.3 Tevékenységekben megvalósuló tanulás

Célunk:

A gyermeki kíváncsiságra, érdeklődésre, meg lévő ismereteire alapozva, változatos tevékenységek által, tapasztalat-, ismeretszerzési lehetőségek megteremtésével, kreatív gyermekek nevelése, teljes személyiségük formálása.

A gyermek cselekvő aktivitásának, közvetlen érzékszerveit foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

Az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, gyermeki kompetenciák fejlesztése támogató környezet megteremtésével, az előző tapasztalatok figyelembevételével.

A nevelési folyamatot úgy építjük fel (módszerek, eszközök, szervezési módok, munkaformák megválasztása), hogy minél inkább segítse az önálló tapasztalatszerzést, a gondolkodás fejlődését, a megszerzett ismeretek és tudás különböző helyzetekben való alkalmazását.

Az önálló gondolkodást, kreativitást, alkotó tevékenységeket kiemelten kezeljük, fejlesztjük, és értékeljük a tudatosság, fokozatosság és változatosság érvényesítésével. A fejlesztés megvalósulása nyomon követhető a mindennapi tevékenységeinkben és dokumentumainkban.

A tevékenységekben megvalósuló tanulási folyamatban a komplexitás lehetőségeit biztosítjuk a gyermekek számára. Munkánk során felhasználjuk a modern információfeldolgozási stratégiákat és eszközöket

Feladataink:

Érzelem-gazdag, biztonságot nyújtó, nyugodt, kiegyensúlyozott környezet, megfelelő eszköz biztosítása gyermek szabad játékához, más tevékenységéhez, egyes műveltségterületek közvetítéséhez

- A gyermek motiválása, érdeklődésének, kíváncsiságának felkeltése, aktivitásának fenntartása.
- Spontán játékos tapasztalatszerzés, egymástól tanulás, utánzás, pozitív mintakövetés lehetőségeinek biztosítása.
- A gyermek aktuális fizikai, szellemi és érzelmi állapotának figyelembevételével az elmélyült tevékenykedés feltételeinek, a sokoldalú tapasztalatszerzés, cselekedtetés, önálló felfedezések lehetőségének biztosítása.
- Értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás).
- A gyermek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése önmagához, fejlődési üteméhez mérten.
- Projektek, téma-hetek alkalmazása, komplex ismertek nyújtása, párhuzamosan végezhető tevékenységek biztosítása.
- A csoporthoz, gyermek fejlettségéhez, a tanulás tartalmához igazított tevékenység, megfelelő szervezeti forma, módszer, eszköz megválasztása.
- A csoporthoz, a gyermek képességeihez, egyéni adottságaihoz, fejlődési üteméhez, fizikai és érzelmi állapotához igazított ismeretnyújtás, differenciálás.
- A gyermeki teljesítmények értékelésénél a hibák, hiányosságok megfogalmazása során tárgyyszerű, segítő, támogató, bátorító magatartás tanúsítása, egyéni teljesítményhez mért, személyre szabott pozitív értékelés megvalósítása.
- A különleges bánásmódot igénylő gyermekek differenciált fejlesztésének megvalósítása, tehetséges gyermekek támogatása, egyéni fejlesztése.
- A sajátos nevelési igényű, tanulási, magatartási problémával küzdő, hátrányos helyzetű gyermekek figyelemmel kísérése, szükség szakember bevonása a fejlesztésbe.
- A gyermek megismerési vágyára, az önálló tapasztalatszerzési törekvéseire építve az IKT eszközöket használata.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása
- a spontán játékos tapasztalatszerzés
- a játékos, cselekvéses tanulás
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés
- a gyakorlati problémamegoldás

Óvodánkban nevelő-oktató munkánk során a kötetlen- és kötött foglalkoztatási formákat egyaránt alkalmazzuk. Tevékenykedtetés során az egyéni, páros, mikro csoportos, csoportos szervezeti formák alkalmazására nyílik lehetőség. A szervezeti formát a tevékenység tartalmától, a résztvevő gyermekek számától, összetételétől, fejlettségétől függően az óvónő választja meg, differenciáltan alkalmazza.

A fejlődés várható eredményei óvodáskor végére:

- Egyszerű feladatokat megérti.

- Ha a helyzet megkívánja, kivárja, amíg rákerül a sor.
- Érdeklődik környezete tárgyai, jelenségei és ezek összefüggései iránt.
- Feladat végrehajtásában kitartó.
- Szándékos figyelme életkorának megfelelő.
- Képes a már elsajátított ismeretek szándékos felidézésére.
- Munkatempója, feladattartása életkorának megfelelő.
- Mozgása összerendezett, harmonikus.
- Mozgását, viselkedését, testi szükségleteinek kielégítését szándékosan képes irányítani.
- Tevékenységeinek eredményét reálisan értékeli.
- Óvodáskor végére óvodásból iskolássá szocializálódik.

5. NEVELÉSI PROGRAMUNK TARTALMA

5.1 Verselés, mesélés - dramatizálás, bábozás

Célunk:

Irodalmi élmény nyújtásával a gyermek érzelmi, esztétikai, erkölcsi, értelmi fejlődésének elősegítése.

A mindennapos mesélés, verselés, mondókázás pihentet, szórakoztat, az anyanyelv közegén át hat, emberi kapcsolatokra tanít, segít a világban eligazodni, az élmények feldolgozásával oldja a szorongást, a kisgyermek mentálhigiénéjének egészséges fejlődését segíti elő.

A mesehallgatás során a mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s ez állapotban eleven belső képvilágot jelenít meg, ez a folyamat a gyermeki élmény feldolgozás legfontosabb formája.

A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást is kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkesítő szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

Képességfejlesztés lehetőségei a vers és mesehallgatás alkalmain

Érzelmi szociális:

- Érzelmi biztonság kialakítása.
- Érzelmi élet gazdagítása.
- Igazságérzet kialakítása.
- Kapcsolatteremtő képesség kialakítása.

Értelmi:

- Mese megértése, időrendiség.
- Testrészek ismerete, testséma fejlesztése, dominancia.

Verbális:

- Mozgásos észlelés, tapintásos észlelés.
- Hallás, hangészlelés, auditív emlékezet, beszédritmus.
- Beszédkedv felébresztése, artikulációs tisztaság, beszédképesség, nyelvi kifejezőképesség, beszédkultúra fejlesztése.
- Pantomimika (testbeszéd, némajáték).

- Nonverbális készségek.

Testi:

- Ritmusérzék, auditív ritmus egyensúlyérzék, finommotoros tevékenység.
- Beszéd és mozgás összekapcsolása.

Feladataink:

- Mindennapi meséléshez a nyugodt feltételek megteremtése, mesehallgatás szokásrendszerének kialakítása (csend, nyugalom).
- Az óvodai irodalmi anyag tudatos és igényes kiválasztása, előtérbe helyezve a magyar népmeséket, de lehetőség szerint népi klasszikus és kortárs irodalmi műveket egyaránt adjon elő az óvónő.
- Versek, mesék, élményszerű előadása, változatos irodalmi élmények közvetítése – az óvónők rendelkezzenek megfelelő mennyiségű vers-, és mesekészlettel, hogy bármikor képesek legyenek fejből verset, mesét mondani a megfelelő szituációban, tevékenység kapcsán, élményszerző séta során.
- Bábozás a gyerekeknek, közös bábszínházi élmények megszervezése.
- A gyermek saját mese és versalkotására, annak mozgással vagy ábrázolással történő kombinálására ösztönzése.
- A gyermek beszédkedvének felkeltése és beszédkultúrájának alakítása, önálló vers és mese mondásának elősegítése, a könyv szeretetére, megbecsülésére nevelés.
- A mese, vers élményszerű előadása, metakommunikációs eszközök használata, az óvónői előadásmód tükrözze anyanyelvünk hangzásvilágát, ritmusát, dallamát, ügyeljen a szavak pontos, tiszta ejtésére, értelemszerű hangsúlyozására.
- Könyvtárlátogatás szervezése a nagyobb gyermekekkel.
- A szülők figyelmének felhívása a mese semmihez nem hasonlítható gyerekek értelmi és érzelmi fejlődését serkentő, a szülő-gyerek kapcsolatát erősítő hatására.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Szívesen mondogat verseket, mondókákat, hallgat mesét.
- Szívesen mesél, báboz, dramatizál.
- Képről mondatokban beszél.
- Folyamatosan, összefüggő mondatokkal fejezi ki magát.
- Beszédének tagoltsága, hangsúlya, hanglejtése megfelel anyanyelvünk követelményeinek.
- Tud rövid történeteket, szöveget visszamondani.
- Olyan szókinccsel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára, gondolatai érthető kifejezését.

5.2 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Célunk:

Olyan gyermek nevelése, aki az élményt nyújtó közös zenei tevékenységek során felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét.

A gyermek ének-zenei nevelésének, mozgáskultúrájának megalapozása. A magyar népdalok, népi dalos játékok, mondókák megismertetésén keresztül kulturális hagyományaink átörökítése.

Élményszerzés. A párbeszéd és együttműködés fejlesztése a zenei nevelésen keresztül.

Feladataink:

- Nyugodt, szeretetteljes légkör biztosítása.
- A zenei érdeklődés felkeltése, ízlésformálás, a gyerek zenei kreativitásának alakítása.
- Életkornak és az egyéni képességeknek megfelelő igényes zenei anyag összeállítása.
- Zenei képesség fejlesztése (egyenletes lüktetés, ritmusérzék fejlesztés, tiszta éneklésre törekvés, tempó, dinamikafejlesztés, hallásfejlesztés, esztétikus mozgásfejlesztés, egyszerű tánclépések elsajátítása).
- Zenei anyanyelv segítségével szókincsbővítés, a gyermeki kezdeményezés támogatása, biztatása.
- A népdalok éneklésével, hallgatásával, a gyermektáncok gyermekjátékok megismertetésével a hagyományok továbbélése. A klasszikus zenei és kortárs zenei alkotások, és a környező népek dalainak, népzenejének anyagából való válogatás, zenehallgatási anyag céljából.
- A gyermek egyéni képességeinek: érzelmi, értelmi, erkölcsi, esztétikai, mozgáskultúra és társas kapcsolatainak fejlesztése.
- Olyan zenehallgatási anyag összeállítása, amely elősegíti a gyermek zenei ízlésének és zenei anyanyelvének megalapozását és nemzetiségi, etnikai hovatartozását.
- Lehetőleg évente egy-két alkalommal hangszeres élőzene meghallgatása, melyet képzett előadók közvetítenek (egyaránt klasszikus és népi hangszer megszólaltatásával, valamint néptánc előadás megtekintése, melyen a zene, a mozgás, az öltözetek harmóniájával valamint a táncos párok egymáshoz fűződő kapcsolatával ismerkedhet a gyermek).
- Mozgáskultúra fejlesztése a zenére történő esztétikus mozgás segítségével.
- A spontán kialakuló éneklés, énekes játék iránti igény felkeltése.
- Széleskörű, folyamatos önképzés. Ismerkedés a gyermekjáték és népszokás gyűjteményekkel.
- Az óvodapedagógus zene és játék szeretete, élményszerű énekes előadása legyen ösztönző a gyermek számára.
- Forrai Katalin: Ének az óvodában c. alapidokumentumának ismerete és alkalmazása.
- Az óvónő pedagógiai szabadságának biztosítása, más, hivatalosan, szakmai ajánlással jóváhagyott, nyomtatásban is megjelenő gyermekjáték gyűjtemény felhasználása.

A fejlesztés területei:

Éneklési készség fejlesztése:

- hangterjedelem megfelelő (abszolút) magasságban (tiszta, szép ének, rövid, kis hangterjedelmű dalok tanítása, bemutatás és gyakorlás megfelelő hangmagasságban)
- normál tempó
- dalanyag

Hallásfejlesztés:

- magas-mély érzékeltetése
- halk-hangos különbsége
- belső hallás fejlesztése,
- dallamfelismerés, zenei emlékezet fejlesztése
- dallambújtatás, belső hallás fejlesztése
- motívum visszhang
- hangszínek (zörejek) felismerése
- zenehallgatás hangápolás, zenei élmény nyújtás-zenehallgatás

- gyengébb hallású, gátlásos, hamisan éneklő gyermekek segítése

Ritmusérzék fejlesztése:

- egyenletes lüktetés, ennek összekapcsolása a kettes lüktetéssel
- ritmus
- gyors-lassú: tempókülönbségek (tempó, dinamika fejlesztés)
- mozgás, térforma
- ütőhangszerek, használata
- zenei formaérzék kialakulása

A különböző zenei készségeket, képességet a gyermekek egyéni fejlődési ütemét figyelembe véve fejlesztjük. Korosztálynak és fejlettségnek megfelelően különböző hangszerekkel ismertetjük meg őket.

Az óvodai zenei nevelés felkelti a gyermekek zenei érdeklődését, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat.

A zenehallgatás anyagának megválasztása során figyelembe vesszük a gyermekek nemzetiségi, etnikai, migráns hovatartozását.

- zenei alkotókedv felébresztése
- erkölcsi – érzelmi – esztétikai érzékfejlesztés, értelmi képességek fejlesztése

A környezet hangjainak megfigyelése, arra törekszünk, hogy az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés nyújtsanak örömet számukra, formálják ízlésüket. Az éneklés, a dalos játék, a zenehallgatás a hétköznapi és az ünnepi alkalmak szerves része.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Örömmel hallgat zenét, éneklést.
- Ritmust, mozgást utánoz.
- Néhány dalt, lehetőleg tisztán, helyes szövegkiejtéssel egyedül énekel.
- Társaival néhány térforma alakítására képes.
- Felnőtt utánzásával megpróbál, zenére néptánc motívumokat végezni.
- Élvezettel, irányítás nélkül játszik számos dalos játékot.
- Felismeri és megkülönbözteti a halk-hangos közti különbséget és ezt képes énekben és beszédben produkálni is.
- Az egyenletes lüktetést és ritmust megkülönbözteti és járással illetve tapssal a beszédből és énekből kiemeli azt.
- Használ ritmus hangszereket.
- Ismerkedik néhány klasszikus és népi hangszerrel annak hangjával és külsejével. Szívesen hallgatja az ezeken előadott zeneműveket.

5.3 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Célunk:

A kreativitás fejlesztése, az alkotó tevékenységek, különböző eljárások, technikák megszerettetésével a művészetek iránti nyitottság kialakítása. A gyermek élmény- és fantáziavilágának képi, egyéni, szabad önkifejezése, a tér, forma, szín-képzeték gazdagítása, esztétikai érzékenységének, szép iránti nyitottságának, igényességének alakítása.

Feladataink:

- Az alkotó tevékenységhez szükséges nyugodt légkör megteremtése.

- Az ábrázoláshoz szükséges szokás, szabályrendszer kialakítása.
- A gyermekek ösztönzése arra, hogy bátran kérjenek segítséget, ötletet ahhoz, hogy tevékenységük továbbrendüljön.
- Eszközök, anyagok biztosítása, hogy folyamatosan a gyermekek rendelkezésére álljanak.
- Az óvodapedagógus által tudatosan irányított mikro csoportos ábrázoló tevékenységek szervezése, ami lehetőség szerint addig folytatódik, amíg a gyermekek érdeklődését leköti.
- A gyermekek megismertetése az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.
- A gyermek ábrázoló képességének, tér –forma - szín érzékelésének, észlelésének, szem-kéz koordinációjának, finommotorikájának, képzeletének, térbeli tájékozódásának fejlesztése, vizuális tapasztalatok nyújtása.
- Különböző ábrázolási technikák változatos módon történő alkalmazásához lehetőség biztosítása.
- A gyermek egyéni képességének megfelelő segítségnyújtás, a differenciált fejlesztés biztosítása.
- Esztétikai érzékenység, a szép iránti vonzódás megalapozása.

Tartalma:

Alkotás közben gyakran hallgatunk zenét, énekelünk, dudorászunk, mondókát, verset mondunk. A tevékenységet nem szorítjuk szűk időkeretek közé.

A hét minden napján lehetőségük van a gyermekeknek az ábrázolásra, gyurmázásra, népi kismesterségek gyakorlására. Maguk választhatják ki, hogy milyen technikával, eszközzel, anyaggal dolgoznak. A témában szoros megkötést nem alkalmazunk pl.: tavaszi témakörben az évszakra jellemzően ábrázolhatnak. Kedvükre választhatnak a polcokon található eszközökből, amiket kosarakban esztétikusan helyezünk el.

A népi kismesterségekhez szükséges eszközöket, természetes anyagokat a teremben állandó helyen tartjuk. Az eszközök kiválasztásánál a célszerűség, praktikusság, esztétikusság dominál. Az anyagok, termékek gyűjtésébe bevonjuk a családokat. Ügyelünk arra, hogy az anyagok megfelelő mennyiségben, minőségben, méretben álljanak a gyerekek rendelkezésére. A kisgyermeket játszva ismertetjük meg a különböző anyagokkal, eszközökkel, technikákkal. Az ábrázoló tevékenységet a kötetlenség jellemzi, épít a gyermekek természetes érdeklődésére, tevékenységvágyára, hangulatára, érzelmvilágára, kreativitására.

Együtt tevékenykedünk a gyermekkel, együtt gyönyörködünk, örülünk az elkészült alkotásoknak, beszélgetünk azokról, rácsodálkozunk a szépre. Az alkotó tevékenységüket életkor szerint folyamatosan bővítjük, az élményeikből fakadó témákhoz megfelelő technikát kínálunk, ezáltal fejlesztjük képalakító képességüket. A gyermek ábrázolásában saját elképzelése alapján fokozatosan megjelenik az ember, a környezet, tárgyak, cselekmények ábrázolása. Sokat festünk, barkácsolunk termékekből, megtesszük a kezdeti lépéseket a papírhajtogatásban

A térben létrehozunk bizonyos plasztikákat, papírból vágással, ragasztással és a természet kincseiből. Festünk különböző anyagokra pl.: karton, textil, kavics stb

Örömmel készülünk egy-egy ünnepre, ajándékot készítünk a szülőknek, felnőtteknek, gyerekeknek egyaránt.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Örömmel, saját kezdeményezésére ábrázol.

- Képzalkotásában kifejezi gondolatait, élményeit.
- Elképzelés után meseszereplőket stb. hangulatot is kifejezve, jellegzetes színekkel, formákkal, mozgással ábrázol.
- Tud egyszerű formákat papírból kivágni, hajtogatni, ragasztani.
- Önállóan és csoportosan is készít játékot, kelléket, ajándékot.
- Téralkításban, építésben másokkal együttműködik.
- Ábrázolása változatos színhasználatot és tagoltságot mutat.
- Emlékezet utáni témákban a részleteket is ábrázolja.
- Díszítő, tervező feladatot változatos színekkel, rajzolással, festéssel, papírmunkával, agyagba karcollással... stb. megold.

5.4 Mozgás

A mozgás, fogantatásunktól kezdve végigkíséri életünket. A gyermek testi és pszichés fejlődésének meghatározó eleme, létfontosságú, mert általa fejlődik személyisége, fizikuma, teste, lelke.

Célunk:

Az óvodás gyermek koordinációs, kondicionális és pszichomotoros képességeinek fejlesztése, személyiségfejlődésének elősegítése, mozgásos játékok és feladatok szervezése által. A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése, érzelmi biztonság megteremtése.

Feladataink:

- A hét minden napján a szabad mozgás lehetőségének, hely, idő, eszköz biztosítása, az egyéni szükségletek figyelembe vételével.
- A gyermek egészségfejlesztése, az egészség megőrzése intenzív mozgás által, minél több szabad levegőn tartózkodással.
- A helyes mozgáskoordináció és a finommotoros készségek, helyes testtartás kialakítása.
- Komplex testmozgások segítségével a részképességek fejlődésének elősegítése (rugalmasság, egyensúlyérzék, érzékelés, észlelés, ritmus érzék, téri tájékozódás, kognitív képességek, testtudat, testérzet, elősegítve az „Én” tudat optimális fejlődését).
- Az egészséges életmód kialakítása, állóképesség, testi erőnlét, teherbíró képességek fejlődésének elősegítése.
- A társas, szociális képességek, elsődlegesen, a pozitív énkép, önkontroll, érzelmi harmónia, szabálykövető társas viselkedés, együttműködési képesség kialakítása, a "én csinálom", "én meg tudom csinálni" élmény biztosításával. Ezáltal a gyermeki önbizalom, biztonságérzet, kompetenciaszint növelése.
- A mozgásos tevékenységekkel összefüggő gondozási feladatokban az önállóság kialakulásának elősegítése.
- Közös mozgásos játékkal az egymásra figyelés, közösségi érzés fejlesztése, versenyjátékkal szabálytudat, kitartás, egészséges versenyszellem kialakítása, fejlesztése, sikerélmény nyújtása, örömszerzés.
- Szem –kéz - láb koordináció, téri tájékozódó képesség, testséma érzékelés, elemi nagymozgások, egyensúlyérzék fejlesztése, a helyes hasi légzés gyakoroltatása játékos feladatokon keresztül.

A mozgásfejlesztés tartalma:

Lehetőséget biztosítunk a mindennapi szabad mozgásra, csoportszobában, szabadlevegőn egyaránt.

Az irányított, szervezett mozgásfejlesztést **heti 1-2 alkalommal** biztosítjuk a gyermekek számára, életkori sajátosságaik, egyéni képességeik, teherbírásuk, terhelhetőségüknek megfelelően.

Minden nap lehetőséget nyújtunk a gyermekek számára a spontán, szabad játékhoz, melyet kiegészítenek az irányított mozgásos tevékenységek is.

Óvodánkban a komplex testmozgások gerincét elsődlegesen az **elemi nagymozgások** - csúszás, kúszás, forgás, mászás, járás, futás - és ezek kombinációi adják, kiegészítve a testtudat, testérzet, rugalmasság, egyensúly érzék, finommotoros koordináció s egyéb érzékelési, észlelési területek mozgásos fejlesztésével.

Udvari mozgásfejlesztő eszközök, labdák változatos felhasználásával segítjük elő a természetes nagymozgások fejlődését. Kooperatív mozgásos játékokat alkalmazunk, amelyek segítik a pszichomotoros képességek fejlődését.

Spontán mozgásos játékok, ill. irányított mozgásfejlesztés szervezése a szabadlevegőn - óvoda udvara, játszótér.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz.
- Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás.
- Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes.
- Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
- Korának megfelelő szinten éretté válik a testséma kialakulása, téri tájékozottsága, a térbeli mozgásfejlettsége.

5.5 Külső világ tevékeny megismerése

Célunk:

A környezeti kultúra (egészséges életmód, biztonságos életvitel szokásainak) alakítása, környezettudatos magatartásra (gondolkodás- és viselkedésmódra) nevelés, a természet- és környezetvédelem alapozása (környezeti adottságaink, értékeink megismerése, megszerettetése, védelme, okos és mértéktartó felhasználása), fenntartható fejlődésre való törekvés.

Feladatunk:

- Az élő, élettelen és épített környezet értékeinek megismertetése a gyermekekkel.
- A természetben zajló tapasztalatszerzések során, az ok-okozati összefüggések megláttatása.
- A fenntarthatósági pedagógia elveinek előtérbe helyezése, alkalmazása.
- A környezettel való harmonikus kapcsolat kialakulásához szükséges szokások, viselkedési formák megalapozása.
- Megfelelő idő, hely, eszközök biztosítása a spontán és szervezett tapasztalatszerzésre.
- Gondolkodásra, ok-okozati összefüggések meglátására ösztönző helyzetek teremtése.

- A gyermekek önálló vélemény alkotásának elősegítése, döntési képességeik fejlesztése, egyéni feladatmegoldásának támogatása, egyéni fejlődés ütem figyelembevételével képességek fejlesztése.
- A helyi sajátosságainkat figyelembe véve, minél több mozgásos érzékszervi tapasztalatok gyűjtése az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- Szerepek, magatartási módok megtanítása, viselkedési stratégiák kialakítása és gyakoroltatása, a kommunikációs és kooperációs képesség fejlesztése.
- Környezettudatos szemlélet kialakítása.
- Érdeklődés felkeltése a természetes és mesterséges környezet iránt, a természetvédelmi szemlélet kialakításának megalapozása.
- A gyalogos közlekedés során a helyes közlekedési szabályok gyakoroltatása, elsajátíttatása.

Élményközpontú oktatással alakítjuk a gyermekek pozitív érzelmi viszonyát környezetükhöz. A környezet megszerettetését fontos, alapvető feladatnak tartjuk, ezzel alapozzuk meg ugyanis a környezettel való harmonikus kapcsolatukat, a környezeti problémák iránti érzékenységüket, a természet- és környezetvédelem iránti igényüket.

Képességek és készségek (értékek felismerése, véleményalkotás, döntés-, és cselekvőképesség, kommunikáció, együttműködés) tudatos **fejlesztésével**, valamint szokások, viselkedési formák alapozásával törekszünk a helyes értékrendszer, a természet- és környezetbarát magatartás alapjainak megteremtésére, ezzel alakítjuk a fenntartható fejlődésre való törekvés igényét.

A környezet megismerésére nevelés tartalma:

Lehetőséget teremtünk a gyermekeket körülvevő **természeti – emberi - tárgyi környezetük**, a valóság tevékeny, sokoldalú, közvetlen megismerésére. A szűkebb, közvetlen környezettől indulva (óvoda épülete, udvara, községben tett séták, községünk külterületére tett kirándulások) fokozatosan fedeztetjük fel tágabb környezetüket (kirándulások hazánk más tájaira, létesítményeibe, ismerkedés Földünkkel, beszélgetések a globális környezeti problémákról). Különös hangsúlyt fektetünk szülőföldünk **megismertetésére**.

A spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzést a gyermekek aktivitására és érdeklődésére építjük. Közben elősegítjük, hogy a környezetükben való biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükséges tapasztalatok birtokába jussanak. A gyermekekkel megismertetjük a környezetünket alkotó élő és élettelen tényezőket, azok összefüggéseit (ezzel alapozzuk ökológiai szemléletüket), az emberi egyedfejlődést, az épített környezetet (építészeti, település-rendezés, közlekedés, kultúra), a társadalmi felépítést és működést (család, helyi hagyományok, néphagyományok, történelmi, gazdasági és jogi alapok – életkori szinten).

Alkalmi és folyamatos tevékeny tapasztalatszerzéseket, megfigyeléseket, komplex érzékszervi ismeretgyűjtéseket, munka jellegű tevékenységeket, szimulációs játékokat szervezünk az alábbi **témakörökről**:

- Évszakok, természet változásai, időjárás, öltözködés.
- Hét napjai, napszakok, színek.
- Növények, állatok, ezekhez kapcsolódó emberi tevékenységek.
- Test, testrészek, érzékszervek.
- Család, otthon, családtagok és más emberek foglalkozásai.
- Közlekedés, közlekedési szabályok. Lakóhelyünk, környezetünk nevezetességei, intézményei, természeti és kulturális értékek.

- Környezetvédelem:
 - növény-és állatfajok védelme
 - víz-, a talaj-, a levegővédelem fontossága
 - szelektív hulladékgyűjtés, hulladékfeldolgozás

A matematikai nevelés tartalma:

Matematikai tartalmú tapasztalatokat és ismereteket nyújtunk környezetük mennyiségi, alaki, nagyságbeli és térbeli viszonyairól, arra törekszünk, hogy ezeket alkalmazzák tevékenységeik során.

Témakörök:

- A tárgyak, személyek összehasonlítása tulajdonság szerint.
- Halmazalkotás, ítéletek, nyitott mondatok, relációk, mérhető tulajdonságok, rendezés, sorozatok.
- Számfogalom előkészítése: összemérés (mennyiségek, halmazok), természetes szám képzeteinek kialakítása (tőszám, sorszám).
- Műveletek: bontás, hozzátevés, elvevés, ugyanannyivá tétel.
- Tapasztalatok a geometria köréből, építés.
- Alkotások szabadon és másolással, tevékenység tükörrel, tájékozódás térben és síkban.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A természetes környezethez való viszonyulását pozitív attitűd jellemzi.
- Szereti és védi a természetet, növényeket, állatokat.
- Rendelkezik a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez és megóvásához szükséges magatartási formákkal és szokásokkal.
- Képes a természeti változások ok-okozati összefüggéseinek felismerésére, annak verbális megfogalmazására.
- Ismeri az évszakokat, hónapokat, napokat, napszakokat.
- Képes a cselekvések időbeli sorba rendezésére.
- Tudja saját és családtagjai nevét, munkahelyét, lakcímét.
- Képes gyűjtőfogalmak meghatározására.
- Képes arra, hogy az óvodapedagógus kérdéseit megértse, utasításait kövesse.
- Matematikai jellegű problémákról gondolatait szabadon elmondja, egymás állításainak igazságát megítéli, esetenként javítja tévedését.
- Képes tulajdonságok szerinti válogatások folytatására, sorba rendezésére.
- Érti és helyesen használja az összehasonlítást kifejező szavakat.
- Össze tud mérni két halmazt párosítással az elemek színétől, méretétől elrendezésétől elvonatkoztatva is.
- Elő tud állítani különféle elemekből bontással ugyanannyit, többet, kevesebbet.
- Tárgyakat meg tud számlálni 10-20-as számkörben.
- A térben és síkban jól tud tájékozódni, kialakul oldalisága.
- Képes különféle geometriai tulajdonságok szerint térbeli és síkbeli alakzatokat szétválogatni, felismerni.
- Képes az időbeli relációk felismerésére.
- A tevékenységeknél érvényesíti problémamegoldó képességét.

5.6 Az óvoda ünnepei

„Az ünnep olyan különleges időszak, amikor a közösség a megszokottól, a hétköznaptól eltérő módon viselkedik, hagyományosan megszabott előírásokat és tilalmakat tart be.”

(Jeles napok, ünnepi szokások)

Az ünneplés pedagógiai szempontból kiemelt lehetőséget kínál a neveléshez, ezekben az alkalmakban általában sok a gyermekek (a családok) tapasztalási és tevékenységi lehetősége, valamint számos erkölcsi, érzelmi, közösségi és az esztétikai élmény hat a résztvevőkre.

Az ünnepek, a hagyományok ápolása fontos szerepet játszik az óvoda életében, hiszen nemzeti és közösségi kultúránk megismertetésére adnak lehetőséget. Az aktív, és önálló gyermekek nevelésének egyik sajátos eszköze a jól előkészített, szépen megformált ünneplés. Az előkészület lehetőséget ad a gyermekek közötti kooperáció és kommunikáció gyakorlására.

Célunk:

Jeles ünnepeink szokásainak, hagyományainak megismertetésével, a közösen átélt élményekkel olyan személyiségjegyek alakítása, melyek segítségével a gyermek képes felfedezni és megszeretni környezetének kultúráját.

Óvodánkban hagyományai vannak azoknak a rendezvényeknek, amelyeket a gyermekek, a szülők és a társadalom igényel és számon tart. Az ünnepélyek, megemlékezések a gyermekek nemzeti identitás-tudatának fejlesztését, a hazaszeretetük mélyítését, az egymás iránti tisztelet, a türelem alakítását, a közös cselekvés örömeit, a közösség formálását szolgálják.

Feladataink

- Az ünnepek hagyományainak, sajátos értékeinek megőrzése.
- Esztétikai ízlés formálása a sokszínű, gazdag tevékenységek, az ünnep külső jegyei, valamint a gondosan összeválogatott művészeti anyagok által.
- Megfelelő milió megteremtése, új díszítő technikák megismertetése.
- Megfelelő feltételek biztosítása.
- Közös élményekre épülő szociális érzelmek fejlesztése.

Az ünnepek előkészületei:

- A gyűjtőmunka megkezdése, a csoportszobák és öltözők folyamatos díszítése (csoportrendezés, asztali díszek készítése).
- Az érzelmi ráhangolódás biztosítása az aktuális mesékkel, mondókákkal, versekkel, a közösen elkészített ajándékokkal.
- Az ünnepi műsor összeállítása, a zenei, irodalmi anyag kiválasztása, egész napra élményekben gazdag program tervezése.
- A nap különlegességét, a hétköznaptól eltérő különbségét hangsúlyozza a hagyományainknak megfelelően kialakított ünneplőruha viselése (amely eltér a hétköznaptól).

- A szülők bevonása az ünnepi előkészületekbe (eszközkészítés, dekorálás, gyűjtőmunka).

A megvalósítás módja:

A gyermekek sokoldalú fejlesztését segíti „jeles napjaink” hagyományrendszere. Csoportonkénti szervezéssel megünnepeljük a gyermekek születésnapját, névnapját. Ünnepeink egy része nyitott a szülők számára. A közös ráhangolódás, az együtt végzett előkészületek tevékenységei és az ünnepek eseményei szorosabbá fűzik a gyermekek kapcsolatát a szüleikkel, társaikkal, nevelőikkel.

A hagyományok ápolásával kapcsolatos feladatokat, időpontokat, felelősöket az óvodai nevelőtestület az óvodai éves munkatervben határozza meg.

Időszak	Hagyományos ünnepeink, jeles napjaink	Tevékenységek, feladatok
Ősz	Állatok világnapja	Állatok védelme, állatok szeretetére nevelés, gondoskodás fontossága.
	Márton nap	népi technikák megismertetése
	Tök jó nap	Játékszervezés az udvaron, tökfaragás, közös családi mulatság
Tél	Advent	Gyertyagyújtás, adventi naptár, közös koszorúkészítés az udvaron a szülőkkel
	Mikulás	Ajándékkészítés, közös Mikulásvárás, versek, dalok tanulása
	Luca nap	Lucázás, búzaültetés
	Karácsony	Ajándékkészítés, gyertyagyújtás, ismerkedés a karácsonyi népszokásokkal
	Farsang	Tréfás dalok, versek tanulása, maszk- álarc, jelmezkészítés, gyermekek táncos mulatsága, táncbáz
Tavaszi	Nemzeti ünnep	Közös ünnep, ismerkedés nemzeti és városi jelképeinkkel, kokárdakészítés, huszárnóták éneklése, kultúraátadás
	Húsvét	Tojásfestés, tojásállatka-készítés, locsolóvers tanulása, ajándékkészítés, családi kézműves és játszónap
	Víz világnapja	Kísérletezés a vízzel
	Föld napja	Felvirágozzuk kiskertjeinket
	Anyák napja	Verseket, dalokat tanulása, ajándékkészítés, édesanyák, nagymamák köszöntése
Tavaszi	Madarak és fák napja	Játékszervezés a közeli erdőben, a fák jelentősége életünkben.

	Pünkösöd	Néphagyományok értékeinek, gyermekjátékainak megismerése, pünkösdi hagyományok felelevenítése
	Gyermeknap	Légyvár és játékos vetélkedők a családokkal közösen.
	Évzáró és ballagás	Nagycsoportosok búcsúztatója, ajándékkészítés,

Az éves munkatervben határozzuk meg, hogy mely ünnepek, jeles napok kapnak kiemelt figyelmet az adott évben (minden csoport számára kötelező jellegű), illetve melyek lesznek a szülők számára is nyitottak.

Ezen kívül az óvodapedagógusok saját csoportjukban szervezhetnek hagyományokhoz, jeles napok kapcsolódó egyéb, szabadon választott tevékenységeket is.

6. SZERVEZETI ÉS IDŐKERETEK

6.1 Csoportszervezés

A csoportszervezés szempontjait a gyermekek életkora, fejlettségi szintje, valamint az óvoda Alapító Okiratában meghatározott maximális gyermeklétszám figyelembe vételével határozzuk meg, amely nevelési évenként változhat. Közösen kialakított értékrendünk alapján lehetőség szerint közel azonos életkorú csoportokat szervezünk.

A csoportlétszámok kialakításánál figyelembe vesszük a különleges bánásmódot igénylő: hátrányos helyzetű gyermekek, sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási-, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek arányos elosztását, a nemek egészséges arányát.

6.2 Napirend és heti rend

Célja:

Segítse a csoport életének megszervezését.

A gyermek egészséges, tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a heti rend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, **növekvő időtartamú (5-35 perces) foglalkozások**, tevékenységek keretében valósulnak meg.

Napirend:

A napirendünk igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

A jó napirendet a folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos számunkra a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva **a játék kitüntetett szerepét**. A napirendet és heti rendet a csoportban dolgozó óvodapedagógusok alakítják ki.

Az óvodai élet szervezésében a **gondozásnak is kiemelt szerepe** van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal, a dajkával, pedagógiai asszisztenssel.

A dajkai (pedagógiai asszisztensi) munka szerepváltása csak az óvodapedagógusi munka szerepváltásának kontextusában értelmezhető. Munkájukat a gyerekek napirendjéhez igazítva, az óvodapedagógusok irányítása mellett végzik, egyértelműen elkülönítjük mely esetben kompetens, mely esetekben segítő a szerepkörük.

A dajka/ pedagógiai asszisztens kompetens szerepkört tölt be:

- az óvoda óvó-védő funkciójának teljesítése során
- a gyerekekről kapott információk felettesei felé való továbbításában
- az óvoda vagyon- és állapotvédelmében
- a névre szóló, hitelesített munkaköri leírásában rögzített feladatok önálló, szakszerű teljesítésében
- saját szak- és önképzésében
- megszerzett szakmai ismeret- és tudásanyagának a gyakorlati munkájába való beépítésében
- munkakapcsolatainak kiépítésében, ápolásában
- saját élményű tapasztalatainak átadásában
- saját elfogadó, befogadó attitűdjének kiépítésében
- lelki egészségének védelmében

A dajka, pedagógiai asszisztens segítő szerepkört tölt be

- az óvoda alap- és kiegészítő feladatainak teljesítésében
- az óvoda nevelő-személyiségfejlesztő funkciójának betöltése során
- az óvoda minőségi szolgáltatást nyújtó feladatainak ellátása kapcsán
- az óvoda által kitűzött minőségcélok elérésében
- a gyerekek hátránykompenzálásának folyamatában
- a gyerekek tehetséggondozásában
- a gyerekek egyéni bánásmódot igénylő feladatellátása során

A rugalmas napirendünk:

- Figyelembe veszi a gyerekek biológiai szükségleteit, tempóját, fejlettségét.
- Szolgálja a derűs, nyugodt óvodai légkört.
- Lehetővé teszi, hogy a gyerekek mindenkori fizikai, lelki és szellemi szükségletüket kielégítsék.
- Stabil pontjaival érzelmi biztonságot nyújt.
- Ritmusával nyugalmat teremt, sorrendiségével segíti a gyerekekben az értelmes rend kialakulását, a bioritmus stabilizálódását.
- A napirend rugalmassága biztosítja az aktualitásokhoz való igazodást (pl.: időjárás, ünnepek).
- A napirend segít kialakítani a gyerekek életkorának megfelelő időérzékletet.

Feladataink a napirend kialakítása során:

- Az óvoda épületének, udvarának adottságainak figyelembevétele a napirend összeállításánál.

- Minden csoportban a csoport óvodapedagógusai összeállítják a csoportjukra vonatkozó napirendet, ügyelve a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.
- Az állandó óvodapedagógusi felügyeletet biztosítása az óvoda teljes nyitvatartási idejében, dajkai segítség igénybevételével.
- A dajkák, pedagógiai asszisztensek segítő jelenlétének igénylése, mely során lehetőség szerint minél több időt töltenek a csoportban, segítve a gondozási és egyéb feladatok ellátásában:

Javaslat a csoport napirendjének elkészítéséhez

Időkeretek	Tevékenységek
6.00-12.00	<ul style="list-style-type: none"> - A gyermek érkezése, fogadása, szabad játék, - Az óvodapedagógus által szervezett komplex tevékenységek - Játékos tanulás csoportos, mikro-csoportos és egyéni foglalkozási formák alkalmazásával - Mozgás - Tízórai, gondozási teendők ellátása - Hagyományok ápolása, névnapok, születésnapok megünneplése - Élményszerző séták, kirándulások, közös megfigyelések - Szabad, mozgásos játék az udvaron
12.00-13.00	<ul style="list-style-type: none"> - Testápolás - Naposi munka - Ebéd - Előkészületek a csendes pihenőhöz - Pihenés - alvás előtti mese, altatódal
13.00-17.00	<ul style="list-style-type: none"> - Pihenés - A csoportszoba rendjének helyreállítása - Uzsonnázás, gondozási teendők ellátása - Játékos egyéni képességfejlesztés - Szabad játék csoportban vagy szabadban - Folyamatos távozás - Találkozás a szülőkkel, szükség esetén rövid információcsere a gyermek fejlődéséről, magatartásával kapcsolatosan

Heti rend

A tevékenységek heti rendje segíti az óvodapedagógus tervező, szervező munkáját, az óvodai csoportok zökkenőmentes működését.

A nevelési évben a heti rend két részre osztott:

- szeptember 1-től május 31-ig és
- június 1-től augusztus 31-ig.

Az óvodai csoportok heti rendje követi a napirendek rugalmasságát, folyamatosságát.

A heti rend - különösen a nevelési év elején - teljesen másképp alakulhat, mint a nevelési év végén. Különösen a befogadás idején figyelünk arra, hogy minél lazább, rugalmasabb és alkalmazkodóbb heti rendet állítsunk össze. Később, az iskolára való felkészítés feladatai, a heti rend és a napirend pontosabb betartását helyezik előtérbe.

A heti rend összeállításánál figyelünk arra, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására, közös megvitatására. A rugalmasság a helyzetekhez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a heti rend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

A heti rend elsősorban az óvodapedagógust segíti abban, hogy nevelőmunkáját a folyamatosság, a rendszeresség, a tudatosság és a fokozatosság elve szerint végezhesse.

- a tartalmi egység elvei alapján, komplex módon jelenítjük meg a tevékenységi formákat naponta lehetőséget teremtünk az óvodapedagógus által szervezett komplex tevékenységekre (éneklésre, vizuális tevékenységekre, verselésre, mesélésre a választhatóság elve szerint) 5-35 perces időtartamban
- a gyermekeknek naponta biztosítjuk a szervezett játékos mozgást az életkori és egyéni sajátosságokhoz igazítva
- heti egy-két alkalommal minden csoportban irányított mozgást szervezünk
- a gyermekeknek lehetőséget adunk arra, hogy a megkezdett témát, tevékenységet kedvük szerint folytathassák a nap, a hét folyamán.

Óvodapedagógus által szervezett és tervezett tevékenységi formák heti rendünkben:

- Külső világ tevékenység megismerése
- Verselés, mesélés,
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- Rajzolás, mintázás, kézimunka,
- Mozgás
- Egyéb tevékenységek és programok

A heti rend kialakítása az óvodapedagógus feladata, de az óvodán belül a csoportok heti rendjét bizonyos szinten összehangoljuk. (tornaszerek használata, környezeti sétákhoz személyi feltételek biztosítás)

Számtalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermekek igényeinek, képességeinek figyelembevételével nemcsak a komplex tevékenységek helyei, de az időkeretek is megváltoztathatók.

7. DOKUMENTÁCIÓ

Tudatos pedagógiai munkánk alapját a dokumentáció adja, amely biztosítja óvodánk pedagógiai programjában meghatározott cél-, és feladatrendszerének megvalósulását, óvodapedagógusaink választási szabadságát a módszerek és az eszközök alkalmazásában.

A pedagógiai programunkhoz a 20/2012.(XII.31.) EMMI rendeletben meghatározottak alapján a következő szakmai dokumentumokat használjuk:

- éves munkaterv (az óvodavezető készíti 1 évre)
- felvételi és mulasztási napló (vezetése folyamatos az óvodapedagógusok által)
- óvodai csoportnapló (1 évre készítik az óvodapedagógusok)
- gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció, fejlődési napló (folyamatosan vezetik az óvodapedagógusok)

7.1 Óvodai csoportnapló

Tartalmazza többek között:

- a nevelési tervet (pld.: egészséges életmódra nevelés, érzelmi-, erkölcsi és közösségi nevelés, anyanyelvi és értelmi fejlesztés és nevelés, stb.), és az értékeléseket
- csoport profilt
- heti-, és napirendet
- témaheteknek (projekteknek) megfelelő tevékenységi terveket - a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében megvalósuló tevékenységi formák tartalmi elemeit, melyet egy, illetve több hétre is lehet tervezni
- a tevékenységekhez, jeles napokhoz, évszakokhoz tartozó eseményeket, szervezési munkákat
- különleges bánásmódot igénylő gyermek adatait, feladatokat,
- családdal való kapcsolattartást
- a csoportban végzett látogatások bejegyzéseit
- szülői értekezletek feljegyzéseit

Óvodapedagógus feladatai:

- Pedagógiai programnak megfelelően hosszú-, és rövid távú tervek készítése (nevelési terv, éves terv, tematikus terv/ tématerv), melyek egymásra épülnek és a pedagógiai munkát szolgálják.
- A tanulási tevékenységek tartalmának évenkénti bővítése a csoportjának ismeretében.
- A tervezett célok megvalósulását segítő módszerek, eszközök, szervezési formák tervezése.
- Módszerek megválasztásában rugalmasság, alkalmazkodás a tevékenységekhez, a gyermekek aktuális érzelmi, pszichés állapotához.

Tervezés során a feladatok egymásra épüljenek, /könnyebbtől a nehezebb felé haladva /, változatos formában jelenjenek meg

- Fejlesztési eredmények nyomon követése, a pedagógiai tervek értékelése – reflexió készítése, mely tartalmazza az eredményességet, ill. eredménytelenség okát, további teendőket, korrekciókat.
- Tervezőmunka során a digitális eszközöket használata.

7.2 A gyermek fejlődésének nyomon követése, dokumentációja

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát.

A gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követjük, írásban is rögzítjük. Félévenkénti feljegyzéseink tartalmazzák a gyermek **értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének** eredményét, a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat.

A megfigyelési szempontok alapja a gyermek cselekvése, játéka, összeállításánál arra törekszünk, hogy azokat elsősorban a gyermek játéktevékenységei során, természetes élethelyzeteiben tudjuk megfigyelni a nap bármely szakaszában.

A gyermek fejlődéséről folyamatosan tájékoztatjuk a szülőket. A tájékoztatást a szülő évente kétszer aláírásával igazolja.

Célunk:

A gyermek személyiségének, adott állapotának alapos ismerete, hogy egyéni fejlődésében saját képességei szerint és saját tempójában haladva, minél magasabb szintre jusson el.

Ismerjük az óvodás gyermek érési sajátosságait, az önmagához viszonyított fejlődésének folyamatos megfigyelési módszereit, a különböző képességterületeken történő elmozdulását, a fejlesztés módját, eszközeit. Tisztában vagyunk az óvodai értékelési, mérésmódszertani szabályokkal, összefüggésekkel.

Értékelésünk alapja elsősorban a játék, illetve más tevékenységek célirányos megfigyelése. Az értékelési eszközök korszerű megválasztásával, illetve önálló eszközök kidolgozásával veszünk részt az értékelési folyamatban.

Az eredményekre építve a gyermek egyéni fejlődésének tempójához igazítva, a gyermek személyiségről szerzett mindennemű információ, a szülőktől kapott jelzések figyelembe vételével készítjük el a fejlesztési terveket.

Értékelés:

Az óvodavezető irányításával a nevelőtestület meghatározza az értékelés egységes követelményrendszerét. A gyermek személyiségét fejlődésében szemléljük, önmagához viszonyítva értékeljük.

A reális és szakmailag megalapozott értékelés a problémák időben történő felismerését, és az azok megoldására való törekvést, esetlegesen szakember bevonását szolgálja.

A szülők folyamatos, egyéni tájékoztatást kapnak a gyermekek fejlettségi szintjéről, előmeneteléről.

Feladatunk:

- Értékelés során objektivitására, érthetőségére és következetességére törekvés. Az értékelt területekről és az időszakos eredményekről a szülők rendszeres tájékoztatása.
- Egyéni, életkori sajátosságok figyelem bevétele az értékeléskor, mely a gyermekcsoport összetételének ismeretében a tevékenységekben elvárható fejlettségi szint és az óvodáskor végére elérendő jellemzők szem előtt tartásával, pozitívumokra támaszkodva, differenciáltan történik.
- Értékelés legyen a gyermek felé pozitivitásra épülő, folyamatos, differenciált, fejlesztő, a gyermek egyéni fejlődését önmagához viszonyító.

- A gyermeki tevékenységek megfigyeléséből származó eredmények felhasználása az egyéni és csoportos fejlesztés során.
- Pedagógiai tevékenységünkben a páros, csoportos munkaformák célszerű alkalmazása, melyek során, a gyermek nyomon követheti társai megnyilvánulásait, munkáit. Pozitív példamutatás, kérdések megválaszolása az értékelés, fejlesztés során

Egyéni fejlettségmérés területei:

(A mérésekhez Porkolábné féle mérőlapokat használunk)

- testséma
- téri tájékozódás
- értelmi fejlettség
- finommotoros koordináció
- nyelvi kifejezőkészség
- szociális fejlettség
- szociális érettség
- mozgásfejlettség

A gyermek fejlődési naplója tartalmazza ezen felül a gyermek egészségei állapotát nyomon követő méréseket, feljegyzéseket, egyéni fejlesztési terveket, és a szakértői bizottság, pedagógiai szakszolgálat által kiadott szakvéleményt is.

A mérési, értékelési eredményeinket felhasználjuk a pedagógiai munkánk továbbfejlesztésében.

7.3 Az óvodába és az iskolába lépés feltételei

Az óvodába lépés feltételei

Intézményünkbe a gyermekek felvételét a mindenkor érvényes jogszabályoknak megfelelően, a tanügy-igazgatási feladatok figyelembe vételével végezzük. Elsődleges szempontunk, hogy **a gyermek betöltse harmadik életévét**, de fenntartói hozzájárulással óvodánk felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételtől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a körzetben hároméves és annál idősebb gyermek felvételi kérelmét teljesítettük.

Az iskolába lépés feltételei (A fejlődés jellemzői az óvodáskor végre)

- A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a gyermekek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, **az óvodásból iskolássá szocializálódik.**
- A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.
- Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek a sikeres iskolai munkához.

a) Testileg egészségesen fejlődő gyermek:

- Hat éves kora körül eljut az első alakváltozáshoz.
- Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás.
- Teste arányosan fejlett, teherbíró.
- Mozgása összerendezettebb, harmonikus.
- Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika.

- Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) Lelkileg egészségesen fejlődő gyermek:

- Nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre.
- A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek, alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdésére.
- Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciálásnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartama, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.
- A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

c) Az egészségesen fejlődő gyermek:

- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, gondolait, érzelmeit mások számára érthető formában.
- Életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni.
- Minden szófajt használ, különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot.
- Tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek.)
- Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről, tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, esetleg születési adatait.
- Felismeri a napszakokat.
- Ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait.
- Ismeri a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét.
- Felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.
- Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartásformák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Elemi mennyiségi ismeretei vannak.

d) Óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára

- Kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására.
- Képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, kapcsolatteremtésre felnőttekkel és gyermektársakkal.
- Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését.
- Feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb - szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul meg.

- Kitartása, munkatempója, önállósága, önfegyelmének alakulása biztosítja a feladatok elvégzését.

- A három éves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett igyekszünk elérni a fentiekben leírt fejlettségi szintet.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

8. KAPCSOLATTARTÁS

8.1 Nevelőtestületen belüli kapcsolattartás

Munkánk során az együttműködés és a kölcsönös segítségnyújtás, a kapcsolattartás elengedhetetlen feltétel.

Óvodánk számára fontos a szülőkkel, szakmai intézményekkel, a munkánkat segítő különböző szakemberekkel való együttműködés. A gyermekekkel kölcsönös bizalomra épülő kapcsolatot teremtünk. Kapcsolattartásunk során a gyermekekkel nyílt, őszinte, szakszerű és jól érthető párbeszédre, a szülőkkel, a kollégákkal, valamint az óvodán kívüli partnereinkkel való szoros együttműködésre törekszünk, melyhez felhasználjuk az infokommunikációs eszközöket és a különböző online csatornákat is.

Szükség esetén a konfliktushelyzetek feltárása, megoldása érdekében együttműködünk kollégákkal, szülőkkel, munkánkat segítő partnerekkel, szükség esetén szakmai segítségre is számítunk.

Nevelőtestületünk nyitott az intézményvezető, szaktanácsadó véleményére, értékelésére, visszajelzéseire. Nevelőtestületi, illetve egyéb szakmai értekezleten kulturáltan vitatkozunk, érvelünk. A probléma megoldására és kompromisszumra törekszünk.

Együttműködünk kollégáinkkal óvodánk pedagógiai programjában szereplő nevelési célok elérése céljából meghatározott feladatok megvalósításában. A szervezeti, nevelési, tanulási kultúrát fejlesztő intézkedések meghozatalába bevonjuk az óvodát használókat (gyermekeket, szülőket, óvodai dolgozókat).

8.2 Kapcsolattartás a családdal

Óvodánkban fontosnak tartjuk a családokkal, partnerekkel a nyílt, őszinte és együttműködő kapcsolat kialakítását, fenntartását.

Nevelőtestületünk a gyermek személyiségfejlesztésében partner a családdal, a családi nevelést kiegészítve, kölcsönös közreműködéssel valósítjuk meg.

Célunk:

- A szülő, gyermek, pedagógus hatékony együttműködésének fenntartása.

- Az óvoda és családok egymás iránti tiszteletének, bizalmának erősítése, információk megosztása.
- Kölcsönös segítségnyújtás, a pedagógiai együttműködési formák, lehetőségek feltárása.

Feladatunk:

- Óvodánk pedagógiai programjának, nevelési céljainak, feladatainak megismertetése, elfogadtatása a szülőkkel.
- A szülők megismertetése az óvoda hagyományaival, szabályaival a házirendben, munkatervben.
- A családokkal való jól működő, hagyományos együttműködési formák továbbfejlesztése.
- A szülő és a pedagógus közötti nevelői, partneri viszony kiépítése.
- Szülők bevonása a hagyományok, különböző tevékenységek szervezésébe.
- A partneri igények, elégedettségmérési eredmények beépítése a fejlesztésbe.
- Az SNI gyermekek integrált nevelésével kapcsolatban a szülők folyamatos tájékoztatása.

A kapcsolattartás formái

Forma	Tartalom	Gyakoriság
Első szülői értekezlet Összevont, csoportos	Tájékoztató szülői értekezlet az újonnan felvett gyermekek szüleinek. Óvodai programunk, házirend megismertetése és a csoportban dolgozó felnőttek bemutatása	Minden év június, vagy augusztus hónapban
Családlátogatás	Családlátogatás óvodába lépés előtt, tájékozódás a gyermek körülményeiről, anamnézis felvétele	A nyár folyamán a szülőkkel egyeztetett időpontban
Befogadás, beszoktatás	A szülővel előzőleg egyeztetett befogadás	Augusztus utolsó, illetve a nevelési év első napjai
Szülői értekezletek: Csoportos Réteg	Témáját az előző nevelési évre építve, és az adott nevelési év kiemelt feladatából határozzuk meg. Az iskolába menő gyermekek szüleinek az iskolaérettségről szóló előadás	Évente 2 alkalommal ill. évente 1 alkalommal

Fogadó óra	Gyermek fejlődésével kapcsolatos információk, neveléssel kapcsolatos tanácsadás.	Évente egyszer meghatározott időben, ill. szükség szerint egyeztetés alapján
Nyílt nap	A szülők lehetőséget kapnak a gyermekek mindennapi óvodai életébe való	Egyeztetés szerinti időpontban

	betekintésre	
Közös programok a szülőkkel	Anyák napja Gyermeknap Évzáró-búcsúzó Egyéb (pl.: Családi főző nap, - munkatervnek megfelelően)	Aktualitásnak megfelelően
Napi tájékoztatás	A legfontosabb információk átadása a szülő-pedagógus között Faliújságon folyamatos tájékoztatás a napi aktualitásokról. Az intézményi dokumentumok hozzáférhetősége a szülők számára kialakított helyen.	Folyamatosan
Szülői Munkaközösség	Kapcsolattartás a Szülői Munkaközösség tagjaival	Aktualitásnak megfelelően

8.3 Kapcsolattartás közoktatási intézményekkel és egyéb szervezetekkel

Az óvoda részt vesz különböző társadalmi, szakmai szervezetek munkájában és a helyi közéletben.

Intézmények, közösségek	Feladat	Kapcsolattartás módja	Gyakorisága
Általános iskola - Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK)	A gyermekek iskolai beilleszkedésének segítése az óvoda- iskola átmenet zökkenőmentességén ek segítése	Közös beszélgetések, eszmecserek, tájékoztatás az intézmények működéséről, szakmai fórum, kölsönös látogatások	Rendszeres és alkalomszerű megbeszélések.
Szakértői Bizottság Pedagógiai Szakszolgálat	Szoros együtműködés a pedagógiai szakszolgálattal, logopédiai, gyógypedagógiai, fejlesztőpedagógiai ellátás feladatainak végrehajtásának érdekében, szükség szerint a tankötelezettség megkezdése előtti vizsgálatok elvégzése	Konzultáció, esetmegbeszélés	Egész évben, esetenként több alkalommal is

Egészségügyi szervek	A gyermekek egészségügyi ellátása, státuszvizsgálatok évenkénti fogászati vizsgálatok	Egészségügyi vizsgálat, szűrés	Évenként, előírásnak megfelelően
Családsegítő és Gyermekjóléti szolgálat	A gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése, esélyegyenlőség biztosítása	Konzultáció, esetmegbeszélés	Alkalmanként, jelzések alapján
Szakmai szervezetek (szakmai szolgáltatások)	Szakmai képzéseken, programokon való részvétel szakmai tevékenységünk fejlesztése, megújulása érdekében	Személyes megkeresés	Képzési ajánlatoknak, programajánlatnak megfelelően
Oktatási Hivatal	Pedagógusok minősítésével, tanfelügyeleti ellenőrzésével kapcsolatos együttműködés	Kapcsolattartás online módon, ill. csoportlátogatások, szakmai megbeszélések	Előírásnak megfelelően, illetve előzetes egyeztetés alapján
Fenntartó	Az intézmény optimális működtetése, a fenntartói elvárásoknak való megfelelés, illetve az intézmény érdekeinek képviselése, hivatalos ügyek hatékony intézése, szoros együttműködés	Vezetői értekezletek, rendezvények, rendezvényeken részvétel, munkamegbeszélések, írásbeli adatszolgáltatás, gazdasági ügyek intézése	Havi rendszerességgel, illetve eseti jelzés alapján
Egyházak	Hitoktatás szervezése az óvodában	Szülői igények alapján szerveződik	Évente egyeztetett terv alapján

9. GYERMEKVÉDELMI FELADATOK AZ ÓVODÁBAN

Gyermekvédelem célja

A gyermek személyiségfejlődésének segítése a gyermekvédelem preventív, speciális és gondozó tevékenységeivel.

Segítségnyújtás a gyermek testi, érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez és a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének a megelőzéséhez. Esélyegyenlőség biztosítása, a szociális hátrányok enyhítése.

Feladataink:

- Hatályos jogszabályok ismerete.
- Befogadó, elfogadó, nyugalmas, bizalommal, a szeretettel teli környezet kialakítása.
- A gyermekekről, szociális helyzetükről információk gyűjtése, azok felhasználása a nevelő-oktató, fejlesztő munkában.
- Az egyenlő hozzáférés érvényesítése.
- A különleges bánásmódot igénylő, valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek kiszűrése, fejlődésük folyamatos figyelemmel kísérése.
- Intézményi támogató rendszer működtetése: folyamatos kapcsolattartás a gyermekvédelmi, szociális, pedagógiai és egészségügyi szervekkel, intézményekkel, szakszolgálatokkal.
- Figyelni azokra a körülményekre, jelekre, amelyek a gyermekek testi, lelki, mentális egészségfejlődését hátrányosan befolyásolják, megoldások közös keresése, szükséges segítségnyújtás, családgondozás.
- A gyermek életében bekövetkező kedvezőtlen változás (különösen a súlyos veszélyhelyzetbe kerülés) esetén az óvodavezető és a gyermekvédelmi felelős értesítése, szükség esetén intézkedés.
- Egyénre szabott, felzárkóztatást célzó egyéni foglalkozás szervezése, differenciált fejlesztés megvalósítása.
- Az új óvodások befogadásának és beilleszkedésének segítése, a rendszeres óvodalátogatás figyelemmel kísérése.
- A szülőkkel folyamatos kapcsolattartás, szoros együttműködés.

Veszélyeztetett gyermek

A törvény értelmében a „veszélyeztetettség” egy olyan a gyermek, vagy más személy által tanúsított magatartás, mulasztás, vagy körülmény következtében kialakult állapot, mely a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

A gyermekek veszélyeztetettségének okait vizsgáló szempontok:

- nevelési hiányosságok, elhanyagoló nevelés
- antiszociális környezet, megromlott családi kapcsolat
- rossz lakásviszonyok, rossz anyagi helyzet
- egészségügyi okok
- a családban a devianciák halmozott előfordulása

A gyermek veszélyeztetettsége esetén az óvoda köteles jelzéssel élni a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, illetve a Járási Gyámhivatal felé, illetve kötelessége hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek súlyos elhanyagolása, bántalmazása, vagy egyéb más veszélyeztető ok fennállása, illetve a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

Gyermekvédelmi felelős feladata:

- A gyermekvédelemmel kapcsolatos nyilvántartás, adminisztráció vezetése, statisztika készítése (hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek nyilvántartása).
- A nevelőtestület tagjaival rendszeres kapcsolattartás, tájékoztatás.
- A jogszabályok folyamatos nyomon követése, naprakész információ.
- Folyamatosan részt vesz a városi gyermekvédelmi fórumokon, megbeszéléseken.
- Gyermekvédelmi, egészségügyi intézményekkel, szolgáltatókkal rendszeres kapcsolattartás.

Migráció

A más országból bevándorló, vagy itt tartózkodó családok gyermekei óvodai nevelésének alapelveiben az integrált nevelés szemléletét, céljait és feladatait érvényesítjük.

Célunk

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekei részére az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének biztosítása, társadalmi integrációjuk elősegítése.

Feladataink:

- felkészülés a gyermek fogadására
- a magyar nyelv elsajátításának segítése
- hazánk értékeihez való pozitív kötődés kialakítása
- nyitott és megértő viselkedés tanúsítása a más anyanyelvűek és kultúrák iránt folyamatos kapcsolat tartása a családdal

Sikerkritériumok, a gyermekvédelmi munka várható eredményei:

- Minden hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermek szerepel a gyermekvédelmi nyilvántartásban.
- Minden hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermek családja tájékoztatást kap a támogatás lehetőségeiről, és segítséget ügyeinek elintézéséhez.
- Minden rászoruló gyermek megkapja a jogosultság szerinti kedvezményeket.
- Bizalommal fordulnak felénk a szülők.
- Elfogadják javaslatainkat, segítségünket, a javasolt szolgáltatásokat igénybe veszik.
- Eredményes a prevenció munkája.
- Koordinált együttműködés a partnerekkel.

10. INTEGRÁCIÓ, KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK AZ ÓVODÁBAN

A kiemelt figyelmet igénylő gyermek fogalmát A Nkt.4.§ 12. pontja határozza meg.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek:

- a) Különleges bánásmódot igénylő gyermek: aa) sajátos nevelési igényű
ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek
ac) kiemelten tehetséges gyermek

b) A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek

10.1 A sajátos nevelési igényű gyerekek integrált nevelése az óvodában

Sajátos nevelési igényű az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi- vagy beszéd fogyatékos vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartás-szabályozási zavarral) küzd.

A nevelőtestület állásfoglalása, és a fenntartó jóváhagyása alapján, igény esetén vállaljuk (az óvoda alapító okirata alapján) az integráltan nevelhető sajátos nevelési igényű, valamint tanulási, beilleszkedési, viselkedési zavarral küzdő gyermekek különleges ellátását, nevelését külsős szakemberek bevonásával.

A törvény szerint a fogyatékos gyermeknek joga, hogy sajátos gondozást kapjon attól az időtől, amikor a fogyatékoságát megállapították.

Az integrációban a fogyatékos gyermekek óvodai nevelésének irányelveit követjük és tartjuk szem előtt. (32/2012. (X.8.) EMMI -rendelet)

Nevelőmunkánk során a sajátos nevelési igényű gyerekeknél is az óvodai nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk, szem előtt tartva az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség biztosításának elveit és feladatait. Intézményünkben az inkluzív pedagógiai szemlélet és gyakorlat érvényesül.

A sajátos nevelési igényű gyerekek integrált nevelésének célja:

- a sajátos nevelési igényű gyerekek beilleszkedésének, személyiségfejlődésének, esélyegyenlőségének előmozdítása
- olyan feltételrendszer biztosítása, mely figyelembe veszi:
 - a tünetek változatosságát,
 - az egyéni teherbíró képességet,
 - a speciális nevelési szükségleteket,
 - a harmonikus gyermeki személyiségfejlesztést,
 - testi, szociális, az anyanyelvi, értelmi érettség szintjeit.

Az integrált nevelés feladata:

Az eltérő ütemben fejlődő gyermekek elmaradásának mértékét szakemberek segítségével állapítjuk meg (pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, logopédus), Differenciált, személyre szabott bánásmóddal segítjük képességeik kibontakozását. A segítő szakemberek támaszt nyújtanak az óvodapedagógusok számára ezen gyermekek szükségleteinek kielégítéséhez.

Az egyes területek a fogyatékoságnak megfelelően kapjanak hangsúlyt a fejlesztésben:

- **A súlyosan akadályozott beszédfejlődésű gyerekek** logopédiai terápia során történő megsegítése, beszédértésük illetve expresszív beszédük fejlesztése arra a szintre, hogy képesek legyenek a beszéddel kommunikálni. A beszédhangjaik tisztítása, iskolára történő felkészítésük.
- Az **értelmi sérült gyerekek** sérülés specifikus terápiában részesítése, a kognitív funkcióik fejlesztése. A saját képességeikhez és munkatempójukhoz mért feladatok segítségével iskolára való felkészítésük.

- A **testi, érzékszervi sérült gyerekek** szakember segítségével, sérülés specifikumának megfelelően történő fejlesztése, illetve a kognitív funkcióinak óvodai közösségben sajátos módszerekkel történő előremozdítása.
- A **BTMN - es gyerekek** figyelmének, kitartásának fejlesztése szakemberek bevonásával. A sajátos igények figyelembevételével az iskolára történő felkészítésük.

A sajátos nevelési igényű gyerekek integrált nevelésének alapelvei:

- a jelen programban meghatározott nevelési tartalmak számukra is szükségesek szükséges
- a sajátos nevelési igénynek megfelelő környezet kialakítása, megfelelő tárgyi feltételek, segédeszközök biztosítása
- a gyerekeknek a különböző tevékenységekben annyi segítséget kell adni, ami szükséges az önálló tevékenységükhöz
- a gyerekek ismeretében a fejlődés segítése igazodjon a gyerekek fejlődési üteméhez kerüljük a gyerekek túlterhelését
- a rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiák elemei gyógypedagógus segítségével kerüljenek be az óvodai nevelőmunkába
- az óvodapedagógusok törekedjenek, hogy a gyermeknek leginkább megfelelő módszert válasszák
- a speciális fejlesztés szakember segítségével, a gyerek igényének megfelelő időkeret, eszközök, módszerek alkalmazásával történik
- az integrált nevelés során nagymértékű differenciálás szükséges
- a gyerek személyiségfejlődését segíti az elfogadó környezet egyéni fejlesztési terv speciális szakember közreműködésével készülni
- a szülőkkel rendszeres együttműködés szükséges /információ a gyerek fejlődéséről/
- a sajátos nevelési igényű gyerekek nevelése, fejlesztése differenciáló módszerek alkalmazásával folyik

Az integrált óvodai nevelés előnyei a sajátos nevelési igényű gyerekek számára

- az együtt tevékenykedés, a kölcsönös kommunikáció, a mindennapi együttes szituációkban természetesen tanulják a társak magatartás mintáit, szokásait
- a gyermekközösség erősíti a sajátos nevelési igényű gyerekek önbizalmát, a többi gyereket követve, jobban fejlődik önállóságuk
- fejlődésükre ösztönző a többi gyerek eredményeinek tapasztalása
- a közösségben reálisabban tudják bemérni sajátosságaikat, jobban fejlődik önismeretük
- megtapasztalják, hogy ők is sok mindenben képesek ugyanarra, mint társaik
- a többi gyerek megismerésével tapasztalatot szereznek, hogy mindenkinek vannak gyenge pontjai
- a közösségben megtanulják elfogadni és elfogadtatni a másáigukat
- a másokkal való együttműködésnek többféle technikáját tanulják meg
- kedvező a gyerekek számára, hogy a szocializáció abban a természetes közegben zajlik, amelyben későbbi élete során is élni fog

Az integrált óvodai nevelés előnyei a többi gyerek számára

- a sajátos nevelési igényű gyerekekkel együtt nevelt gyerekek megtanulják elfogadni az egyéni különbségeket

- megismerik a másságot, tapasztalják, hogy mindenkinek vannak erősségei és gyengéi
- megtanulnak odafigyelni másokra, megtanulják a másikat tiszteletben tartó segítség formáit, technikáit
- érzékenyebbé, kifinomultabbá válik kommunikációjuk

Sikerkritériumok: akkor vagyunk sikeresek, ha

- a sajátos nevelési igényű gyermekek is szívesen járnak óvodába
- a közösségen belül megtalálják helyüket, társaik elfogadják, nem kerülnek permhelyzetbe
- örömmel vesznek részt a speciális foglalkozásokon
- a bemeneti fejlettséghez képest kimutatható a fejlődés

10.2 Tehetséggondozás

„Tehetségen azt a velünk született adottságokra épülő, majd gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakozott képességet értjük, amely az emberi tevékenység egy bizonyos vagy több területén az átlagost messze túlhaladó teljesítményeket tud létrehozni.”

/Harsányi, 1988/

A tehetséges gyermekek tulajdonságai, korán megmutatkozó képességei

- Keresi az átlagostól eltérő megoldási módokat (divergens gondolkodás).
- Bizonyos dolgokról nagyon sokat tud, illetve kritikusan, függetlenül gondolkodik (kreativitás).
- Fejlett beszédkészség (gazdag szókincs, korosztályát meghaladó nyelvi fordulatok – korai olvasás 2,5 év).
- Jó koncentrációs képesség (sokáig képes lekötni magát, elmélyülten játszik) gyakran kérdez (információéhség).
- Intenzív érzelmek: fejlett igazságérzet, humorérzék, (túlérzékenység).
- Sok energia, rövid idő alatt sok feladat elvégzése (gyakran hiperaktivitásként értékeli – helytelenül!).
- Szunnyadó tehetség, némely területen alul teljesít.

Speciális területek

- Zenei hallás, ritmusérzék, hangterjedelem.
- Kiváló rajzkészség.
- Matematikai képesség, logikai, problémamegoldó gondolkodás.
- Mozgás, testi ügyesség, tánc - harmonikus mozgás, versenysportra való alkalmasság.
- Irodalmi érzékenység.
- Kiemelkedő szociális képesség, vezető képesség.

Speciális célok a tehetséggondozásban

- A tehetséges gyermek erős oldalának támogatása.
- A gyerekek tehetségével összefüggő gyenge területek kiegyenlítése.
- Minden terület fejlesztése.

- Elfogadó, a személyiségfejlődést segítő légkör kialakítása.

A tehetséggondozás szervezeti keretei

- Óvodai csoportban (egyéni fejlesztés, napi tevékenység keretében): drámapedagógia.
- Munkacsoportban, kiscsoportos kreativitást fejlesztő „tehetséggondozó” csoportokban: zenéstorna, néptánc, kézműves foglalkozások.
- Élménygazdagító óvodai programok keretében: Ovi foci program.

Az óvodapedagógus feladatai

A gyermekek irányában:

- A tehetség felismerése, azonosítása, diagnosztizálása.
- Fejlesztési tervek készítése.
- Tehetséges gyermek képességeinek fejlesztése (különböző tehetségfejlesztő programok segítségével).
- A tehetséggondozás formáinak megteremtése.

Szülők irányában:

- Megnyerés, informálás, tanácsadás, kapcsolattartás, iskolaválasztás segítése.
- **Szoros együttműködés** a tehetségfejlesztő szakemberrel.
- **Nyomon követés:** „Tehetségútlevél” – információ átadása a következő intézmény pedagógusának.

A pedagógus felelőssége

- Értő figyelemmel észrevenni a tehetséges gyereket,
- Empátiával élve elfogadtatni a másságát,
- Kialakítani a közösség egyensúlyát.

A tehetségre vonatkozóan nem vonhatunk le óvodás korban messzemenő következtetéseket, de odafigyelünk a jó emlékezetre, jó kezűgyességre, játékában kiemelkedő építmények létrehozóira, papírhajtogatásban, és rajzolásban, mozgásban, kreativitásban megnyilvánuló tehetségekre. A tehetséges gyermekek gondolkodásának fejlettsége gyorsasága, produktivitása sokszor együtt jár fejlett problémamegoldó kommunikációs képességgel.

Ebben az életkorban a gyermekek megismerésének és fejlesztésének legfontosabb eszköze a játék, így játékának gazdagítása, az együttjátszás nyújthatja a legjobb lehetőséget a testi-lelki-szellemi fejlesztésre. Tudjuk, hogy a differenciálás segítségével a személyiség a maga útját bejárva képes fejlődni.

11. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

1. **Véleményezte:** Az óvoda Szülői Munkaközössége **2016. 05. 20-án**

Kelt: Csévharaszt, 2016. 05. 20.

.....
SzMK nevében névaláírás

2. **Egyetértési jogát gyakorolta:** Az óvoda fenntartója nem élt egyetértési jogával.

3. **Elfogadta:** A Csévharashti Csicsergő Napközi Otthonos Óvoda Nevelőtestülete:
1 / 2016. (VI. 06.) sz. Határozatával.

Kelt: Csévharaszt, 2016. 06. 06.

.....
Nevelőtestület nevében névaláírás

4. **Jóváhagyta:** Az intézmény vezetője 2016. 06. 06.

5. **Hatályos:** 2016. 09. 01-től

6. **Publikálás formája:** Az intézmény óvodavezetői irodájában, illetve az óvoda honlapján megtalálható.

7. **Iráttári szám:** 41/ 2016.

Érvényességi rendelkezés

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

- Nevelőtestületi javaslat
- Partneri igények változása
- Törvényi változás

Kelt: Csévharaszt, 2016. 06. 06.

p.h.

Váraljai Lászlóné
óvodavezető